

Załącznik do:
Uchwały Nr XLIX/416/2006
Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu
z dnia 19 października 2006r.

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY OGRODZIENIEC
NA LATA 2006-2013**

WRZESIEŃ 2006

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	4
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	6
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU	10
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	24
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	25
2.2. DEMOGRAFIA.....	25
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	28
2.4. KWESTIA DZIECKA	37
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	40
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	45
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	47
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	49
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	53
2.10. ANALIZA SWOT	60
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	69
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	72
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	74
3.1. MISJA	75
3.2. CELE STRATEGICZNE	77
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	88
4. UWAGI KOŃCOWE	92

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądanego, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania,

nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

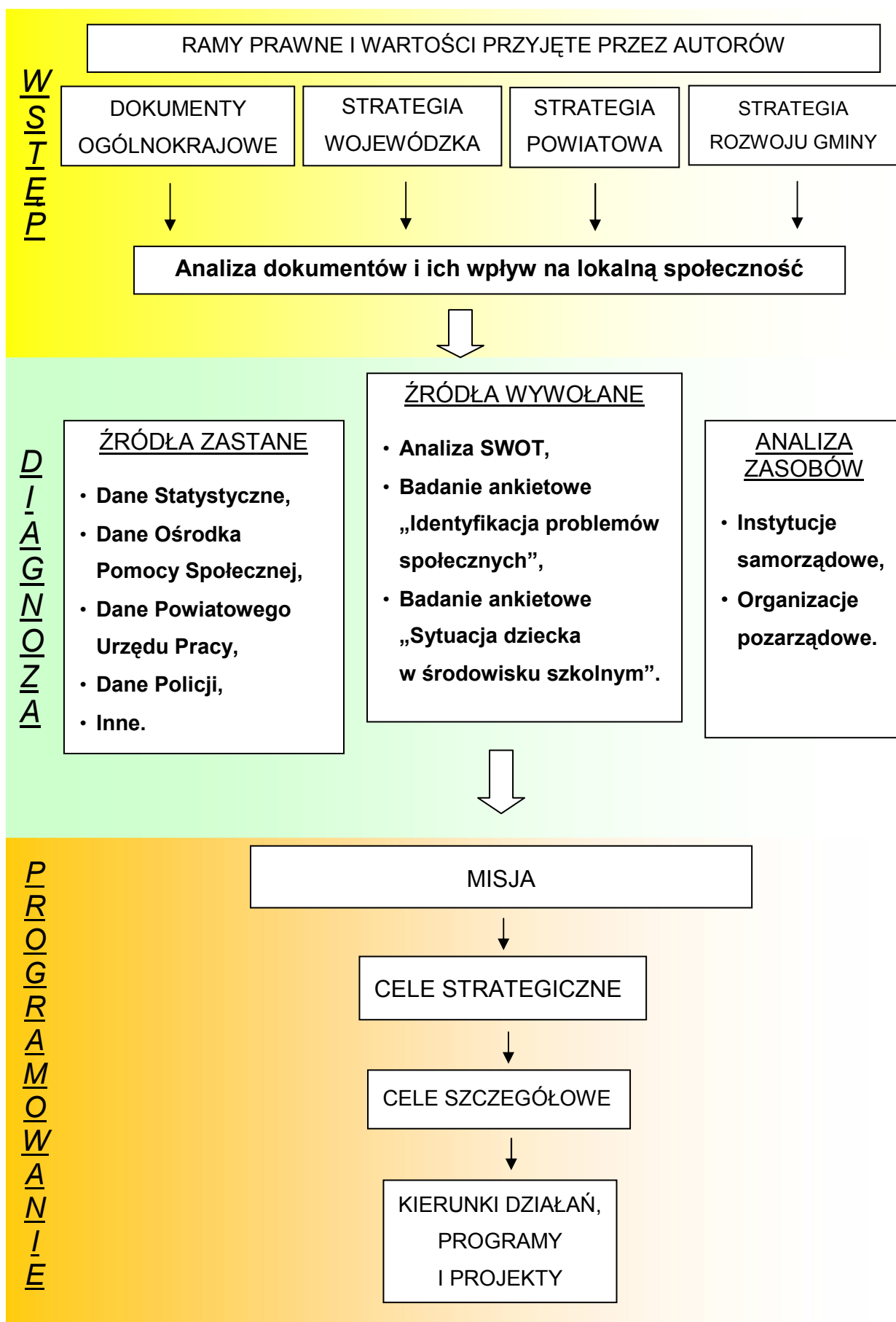
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013

(NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności Rada Europejska na poziomie Wspólnoty przygotowała strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy, z uwzględnieniem innych polityk Wspólnoty. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dla każdego z celów funduszy wytyczne te realizują priorytety Wspólnoty, w szczególności promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Wytyczne te są określane z uwzględnieniem zintegrowanych wytycznych w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

„Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” określają działania o charakterze rozwojowym, jakie Rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wskazała różnice w poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznym kraju oraz poszczególnych jego regionów, w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
- Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;

- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych

w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2006-2020

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa śląskiego. „Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020” pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Śląska, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Zadaniem samorządu województwa jest nie tylko rozwiązywanie problemów społecznych. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Śląska. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

W trakcie prac nad Strategią dokonano diagnozy sytuacji społecznej w województwie śląskim, na podstawie której wyznaczono następujące obszary priorytetowe dla polityki społecznej:

- Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji.
- Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej.
- Wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej.
- Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych.
- Przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych.
- Wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej. Rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej.
- Bezpieczeństwo publiczne.

Następnie sformułowano misję, będącą zarazem celem głównym Strategii: „Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego”.

W oparciu o powyżej przedstawione priorytety polityki społecznej województwa śląskiego oraz cel główny wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Wzmocnienie polityki prorodzinnej.
2. Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży.
3. Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych.
4. Wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych.
5. Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
7. Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

1.4.5. POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU ZAWIERCIAŃSKIEGO NA LATA 2002-2010

Wprowadzony w 1999 roku tzw. II etap reformy administracji publicznej u swoich podstaw stworzyć miał między innymi racjonalne przesłanki do kreowania rozwoju polityki społecznej w wymiarze regionalnym i lokalnym. Zatem na samym początku tworzonego nowego ustroju powiatu, już w ustawie o podziale zadań i kompetencji pomiędzy organami administracji rządowej i samorządu terytorialnego, samorząd powiatowy został zobowiązany do samodzielnego kształtowania polityki społecznej w zakresie: edukacji publicznej, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, kultury i ochrony dóbr kultury, kultury fizycznej i turystyki, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony i zapobiegania klęskom żywiołowym, przeciwdziałania bezrobociu oraz do aktywizacji lokalnego rynku pracy, promocji powiatu, utrzymania powiatowych urządzeń użyteczności publicznej, a także współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W zakresie pomocy społecznej realizatorem zadania jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które jednak nie powinno być uważane za kreatora polityki społecznej powiatu.

Pomoc społeczna jest jedynie instytucją polityki społecznej mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom pokonanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie przezwyciężyć pomimo wykorzystania własnych środków, możliwości

i uprawnień (art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 29 XI 1990 r. o pomocy społecznej) i dlatego w żadnej mierze nie może być utożsamiana z polityką społeczną.

Z tych względów nałożony na PCPR ustawowy obowiązek opracowania powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych został ograniczony jedynie do sfery pomocy społecznej.

Można uznać, że podstawowe założenia i kierunki rozwiązywania problemów społecznych zostały przyjęte uchwałą Rady Powiatu Nr XII/94/99 z dnia 25 listopada 1999 r. w sprawie oceny stanu realizacji zadań i ustalenia kierunków rozwoju pomocy społecznej powiatu zawierciańskiego. Jako wiodące uznano:

- I. Tworzenie warunków organizacyjnych do realizacji zadań pomocy społecznej.
- II. Opracowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w ramach kreowanej przez powiat lokalnej polityki społecznej.
- III. Rozwijanie infrastruktury socjalnej, stosownie do rozpoznawanych potrzeb.
- IV. Zaspokajanie bieżących potrzeb życiowych osób i rodzin.
- V. Pobudzanie społecznej aktywności do działań samopomocowych.
- VI. Współdziałanie z różnymi podmiotami, działającymi w obszarze pomocy społecznej.

W odniesieniu do pkt. II przyjęto, że "Strategia" winna charakteryzować się następującymi cechami:

1. Stanowiąc integralną część polityki społecznej powiatu.
2. Stanowiąc zintegrowany powiatowy system wsparcia, obejmujący wszystkie grupy ryzyka i wszystkie środowiska patologiczne.
3. Zapewnić realizację konstytucyjnej zasady pomocniczości, a także, aby pomoc była racjonalna i bardziej skuteczna, winna w większości przypadków być realizowana w środowisku zamieszkania osoby (prośrodowiskowy kierunek pomocy).
4. Instytucjonalizacja usług jest koniecznością i zachodzi wyłącznie w warunkach wyczerpania wszystkich dostępnych form bezpośredniego wsparcia osoby i rodziny w środowisku (w domu rodzinnym, miejscu zamieszkania lub pobytu, dzielnicy, osiedlu, wsi).

Poza wymienionym wyżej dokumentem przy opracowywaniu Strategii PCPR uwzględniło założenia przyjęte dla sfery pomocy społecznej w Strategii Rozwoju Powiatu oraz w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego.

Aktualizacja sytuacji demograficznej powiatu potwierdziła wyniki wcześniej przeprowadzonych badań w tym zakresie, co pozwoliło na wyodrębnienie procesów i zjawisk, spośród których za najistotniejsze można uznać:

1. Starzenie się społeczności powiatu.
2. Wyjątkowo niski wskaźnik przyrostu naturalnego.
3. Wzrost liczby osób bezrobotnych, a co za tym idzie wzrost problemów towarzyszących temu zjawisku.

Celem strategicznym tworzonego i przedłożonego dokumentu jest „Zbudowanie powiatowego systemu pomocy społecznej”. System ten ma za zadanie organizację opieki dla rodziny i poszczególnych jej członków jak najbliżej miejsca zamieszkania. Świadczone przez służby socjalne, ale także wolontariat, usługi powinny się wzajemnie uzupełniać. System ten to także zasady, sposoby i metody stosowane przez specjalistów różnych dziedzin zajmujących się rodziną w celu zapewnienia jej prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie.

W budowanym systemie konieczne jest współdziałanie na szczeblu powiatowym oraz na poziomie powiat-gmina szeregu instytucji i organizacji udzielających wsparcia osobom i rodzinom wymagającym pomocy zarówno materialnej, jak i dotyczącej sfery niematerialnej. Planowanie strategiczne nie może się odbywać bez udziału ośrodków pomocy społecznej jako jednostek pracujących bezpośrednio w terenie, a więc mających najlepsze rozeznanie potrzeb osób i rodzin.

System przewiduje zbudowanie pomostu pomiędzy przedstawicielami instytucji i organizacji pomocowych oraz koordynację ich działań. Dla realizacji takiego sposobu działania konieczne jest między innymi stałe prowadzenie wspólnych szkoleń dla bezpośrednich ich wykonawców. Wykreowanie powiatowego systemu pomocy społecznej w dużej mierze zatem dotyczy sfery odpowiedzialnej organizacji, koordynacji i współdziałania służb socjalnych, nie angażując wprost środków finansowych.

Powiatowy system pomocy społecznej powinien opierać się na:

1. Pełnej integracji działań w odniesieniu do osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Wielozakresowym wspieraniu środowisk, w tym przede wszystkim dziecka i rodziny.
3. Synchronizacji działań służb społecznych i sektora pozarządowego w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Wymienione założenia stanowią podstawowe zręby budowy strategii rozwiązywania problemów społecznych powiatu w dającej się przewidzieć perspektywie czasu.

1.4.6. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC NA LATA 2005-2013

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw), konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Jest to proces polegający na realizacji długofalowych celów przy wykorzystaniu nadarzających się szans i unikaniu pojawiających się zagrożeń.

Zarządzanie strategiczne oparte jest na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju społeczno-gospodarczego i wieloletnie plany rozwoju lokalnego. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanym dla rozwoju gminy działań.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Ogrodzieniec określa politykę przestrzenną i społeczną do 2013 roku. Ma służyć aktywizacji społeczności lokalnej, wzmocnieniu procesów integracji i poprawie warunków życia mieszkańców. Przygotowano go, by dokonać koncentracji środków na strategicznych działaniach samorządu, poprzez stworzenie jednolitego planu inwestycyjnego, który przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gminy

W toku prac nad Planem Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy na lata 2005-2013 określono zadania, które mają przyczynić się do poprawy sytuacji w następujących obszarach: 1) gospodarka, 2) użytkowanie terenu, 3) infrastruktura, 4) organizacja, 5) środowisko naturalne, 6) kultura, dziedzictwo kulturowe i turystyka, 7) warunki i jakości życia mieszkańców. W wyżej wymienionych obszarach wyznaczono cele szczegółowe, spośród których w niniejszym opracowaniu odnotowano te, które odnoszą się lub mają wpływ na sferę społeczną.

Obszar: gospodarka.

Cele szczegółowe:

- doskonalenie działalności Gminnego Centrum Informacji – ośrodka służącego przedsiębiorcom oraz osobom poszukującym pracy,
- organizacja pomocy dla rozpoczynających działalność gospodarczą,
- rozwój agroturystyki – promocja.

Obszar: użytkowanie terenu.

Cele szczegółowe:

- zagospodarowanie terenów planowanych pod budowę centrum konferencyjnego – rekreacyjnego „Jurajski Park Wodny”,
- zagospodarowanie terenów przemysłowych dawnego PMiB „Izolacja”,

Obszar: stan środowiska naturalnego.

Cele szczegółowe:

- zamknięcie wysypiska odpadów komunalnych przy ul. Bzowskiej w Ogrodzieńcu,
- rekultywacja terenów po b. cementowni „Wiek” w Ogrodzieńcu,
- zagospodarowanie terenów przemysłowych po b. kamieniołomach „Wiek”,
- likwidacja źródła emisji azbestu,
- likwidacja dzikich wysypisk,
- zagospodarowanie zbiornika Krępa,
- edukacja ekologiczna na temat gospodarki odpadami.

Obszar: kultura, dziedzictwo kulturowe i turystyka.

Cele szczegółowe:

- budowa ścieżek rowerowych, szlaków turystycznych i dydaktycznych,
- budowa nowych placów zabaw,
- rozwój działalności Domu Kultury w kierunku organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży,
- uruchomienie kina plenerowego w Podzamczu,
- zakup profesjonalnej aparatury dla potrzeb organizacji imprez plenerowych.

Obszar: warunki i jakość życia mieszkańców.

Cele szczegółowe:

- organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – kąpiki internetowe, świetlice,

- organizacja imprez integrujących mieszkańców gminy (ogniska, imprezy okazjonalne, konkursy między sołectwami),
- aktywne szukanie sponsorów i opracowywanie strategii kulturalnej gminy,
- promowanie terenów inwestycyjnych w gminie,
- poprawa połączeń komunikacyjnych z sołectwami Kiełkowice i gminą Klucze oraz powiatem olkuskim,
- utworzenie szkoły pondgimnazjalnej o profilu agroturystycznym bądź turystycznym,
- podejmowanie działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, tworzenia nowych miejsc pracy,
- aktywizacja bezrobotnych, szkolenia,
- aktywizacja pracy policji, ze szczególnym uwzględnieniem weekendów i imprez masowych.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Ogrodzieniec jest gminą miejsko-wiejską położoną na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej, w województwie śląskim (na styku z małopolskim), w centralnym punkcie między Krakowem (60 km), Katowicami (55 km) i Częstochową (50 km). Zajmuje powierzchnię 85 km² i liczy 9.632 mieszkańców, z czego ok. 4.500 osób mieszka w Ogrodzieńcu. Ze względu na walory krajobrazowe i przyrodnicze teren gminy wchodzi w skład Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Gmina pełni funkcje turystyczno-rekreacyjne wobec pobliskich aglomeracji. Jest miejscem różnorodnych imprez masowych, festynów, widowisk plenerowych organizowanych u podnóża ruin zamku wzniesionego przez Kazimierza Wielkiego.

Miejsko-wiejska gmina Ogrodzieniec jest jedną z 10 jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu zawierciańskiego. Do gminy, oprócz miasta Ogrodzieniec, należy dziewięć sołectw: Fugasówka - Markowizna, Kielkowice, Podzamcze, Giebło, Mokrus, Gulzów, Ryczów, Żelazko, Śrubarnia.

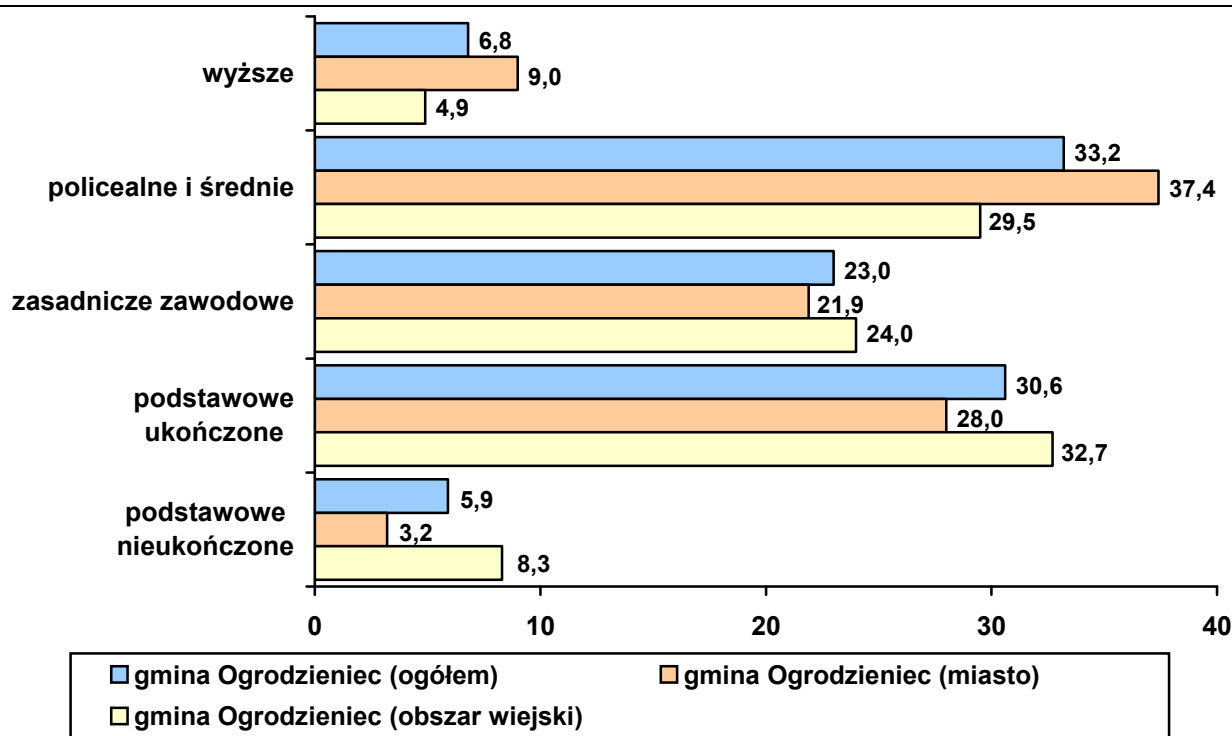
Na terenie gminy Ogrodzieniec znajduje się 16 publicznych podmiotów gospodarczych i 814 podmiotów prywatnych. Są tu: jedno przedszkole, do którego uczęszcza 90 dzieci, cztery szkoły podstawowe, w których naukę pobiera 591 uczniów oraz jedno gimnazjum, w którym uczy się 325 uczniów.

Mieszkańcy gminy Ogrodzieniec mają zapewnioną opiekę zdrowotną w dwóch przychodniach zdrowia oraz dziesięciu gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

W 2002 roku teren miasta i gminy Ogrodzieniec zamieszkiwało 9.598 osób. Analizując strukturę wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej w tymże roku (8.356 osób), należy stwierdzić, iż mieszkańcy Ogrodzieńca charakteryzowali się wyższym poziomem wykształcenia niż ludność obszarów wiejskich gminy. Mieszkańcy miasta dominowali w gronie osób mających wykształcenie wyższe oraz policealne i średnie, natomiast ludność wiejska przeważała wśród osób legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym.

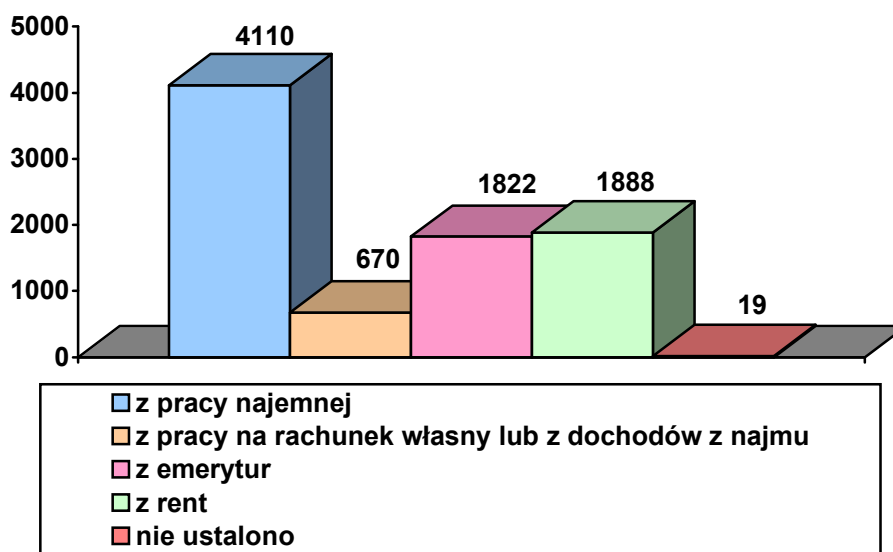
Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku (dane w %)

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

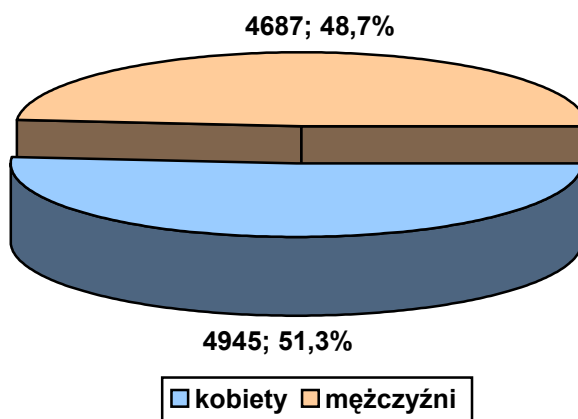

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku spośród 9.598 mieszkańców gminy 4.780 osób (czyli 49,8%) utrzymywało się z pracy, w tym 4.110 osób z pracy najemnej i 670 osób z pracy na własny rachunek (166 osób z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymywało się 4.799 osób, z czego 1.822 mieszkańców gminy korzystało ze świadczeń emerytalnych, a 1.888 osób otrzymywało renty. Nie ustalono źródła utrzymania dla 19 osób.

Według danych Urzędu Miasta i Gminy w Ogrodzieńcu z 31 grudnia 2005 roku gminę Ogrodzieniec zamieszkiwało 9.632 osób, w tym 4.687 mężczyzn i 4.945 kobiet.

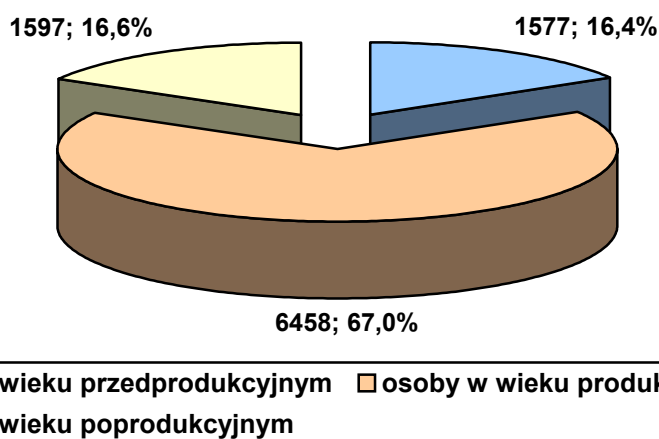
Ludność gminy Ogrodzieniec w 2005 roku

Dane Urzędu Miasta i Gminy w Ogrodzieńcu.

Na 100 mężczyzn przypadało 95 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 113 osób na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Ogrodzieniec w 2005 roku

Dane Urzędu Miasta i Gminy w Ogrodzieńcu.

W roku 2005 teren gminy Ogrodzieniec zamieszkiwało 1.577 osób w wieku przedprodukcyjnym, 6.458 osób w wieku produkcyjnym oraz 1.597 osób w wieku poprodukcyjnym.

Na przestrzeni minionych lat struktura demograficzna mieszkańców gminy ulegała zmianom i będzie zmieniać się nadal, co jest charakterystyczne dla całej populacji mieszkańców kraju. Odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin, natomiast wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). W niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, zasila one grono seniorów, co z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie (jak wynika ze statystyk odnoszących się do całego kraju) prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego okresu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

W 2004 roku mieliśmy w Polsce do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS). W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% w 1996 r.).

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt

zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

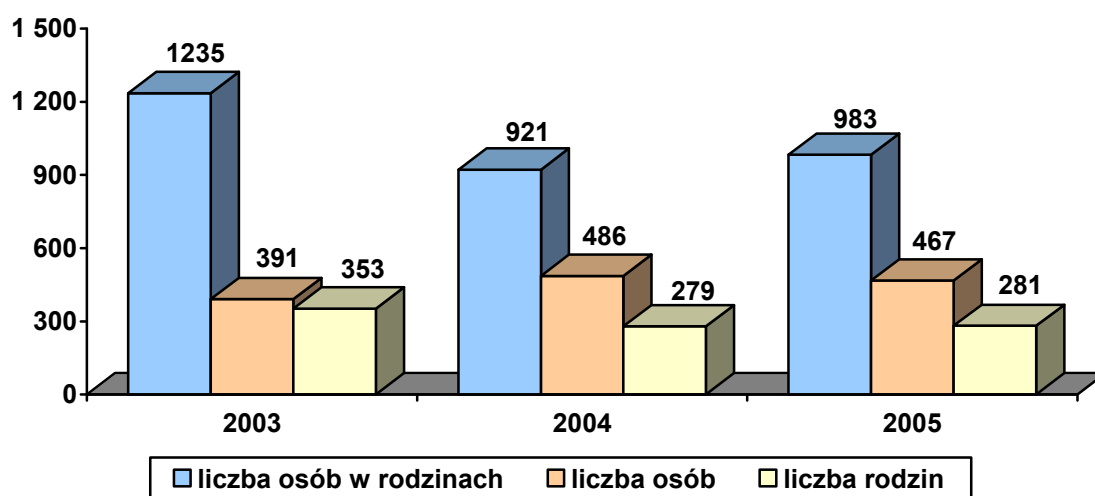
System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Ogrodzieniec odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2003-2005

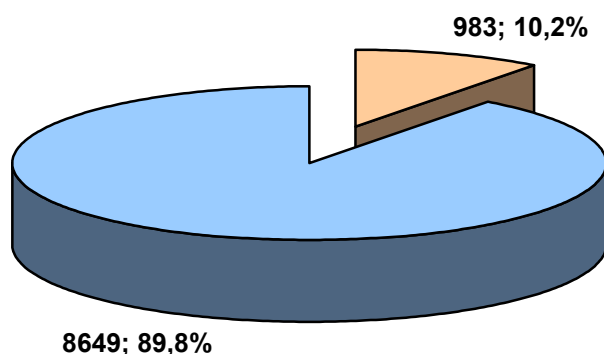
Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Jak pokazuje powyższy wykres, liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Ogrodzieniec ulega zmianom. Wynika to nie zawsze ze skali pojawiających się problemów społecznych, a przede wszystkim z ubóstwa. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe.

Obecnie obowiązuje kryterium na poziomie 461 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 316 zł na osobę w rodzinie. Od 1 października 2006 roku obowiązywać będą analogicznie stawki: 477 zł i 351 zł. Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę osób uprawnionych do przyznania świadczenia i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

Na wahania liczby uprawnionych do świadczeń w gminie Ogrodzieniec wpływ miały także m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych. Zmiany ustawowe spowodowały w 2004 roku przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2005 roku

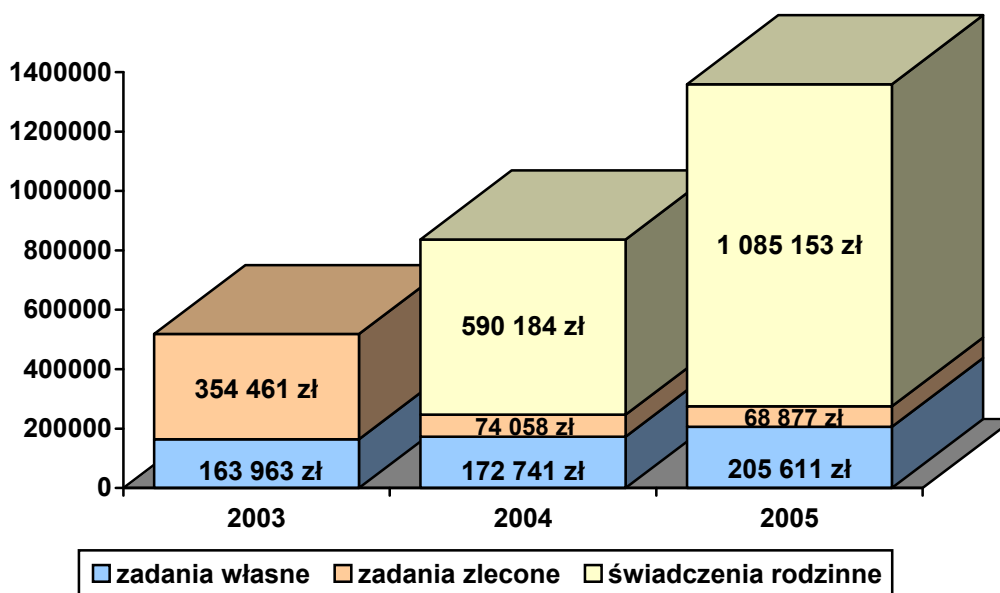

osoby objęte pomocą społeczną pozostali mieszkańcy gminy

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Spośród 9.632 mieszkańców gminy, 983 osoby skorzystały z systemu pomocy społecznej w roku 2005. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2003-2005 i świadczenia rodzinne w 2004 i 2005 r.

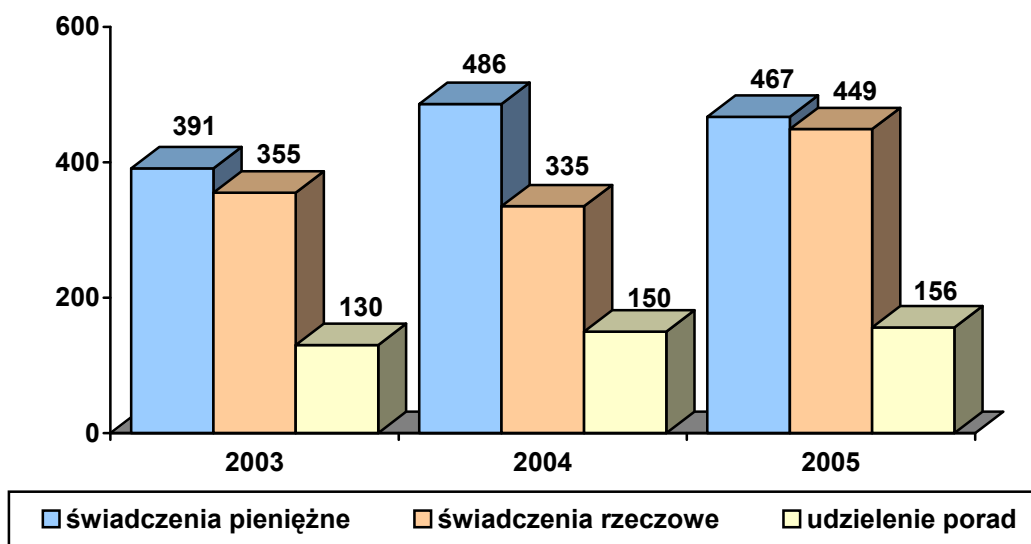
Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne

pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa oraz wartość świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin w roku 2005 wzrosły w porównaniu z latami poprzednimi. Taki stan rzeczy był efektem wprowadzenia zmian ustawowych czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie. Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2003 – 518.424 zł, w roku 2004 – 836.983 zł, a w 2005 roku – 1.359.641 zł (w tym 1.085.153 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS w latach 2003-2005 (liczba osób)

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. Na przestrzeni lat 2004-2005 widoczny był systematyczny wzrost tego rodzaju wsparcia w porównaniu do 2003 roku. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

Typ realizowanych świadczeń w latach 2003-2005

Typy świadczeń	2003		2004		2005	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	391	353	486	279	467	281
Rzeczowe	355	284	335	220	449	267
Udzielenie porad	130	36	150	39	156	45

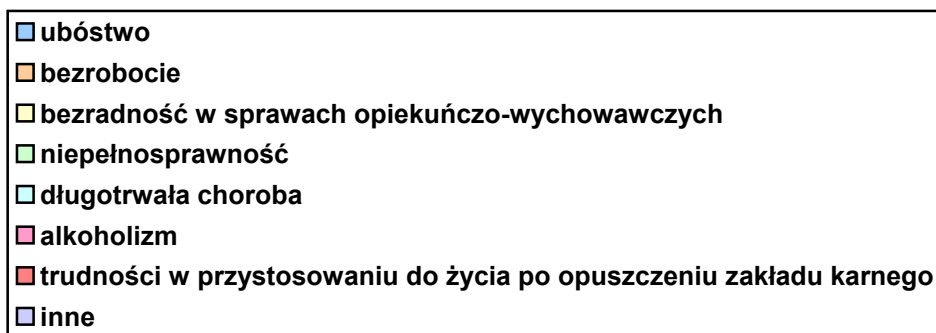
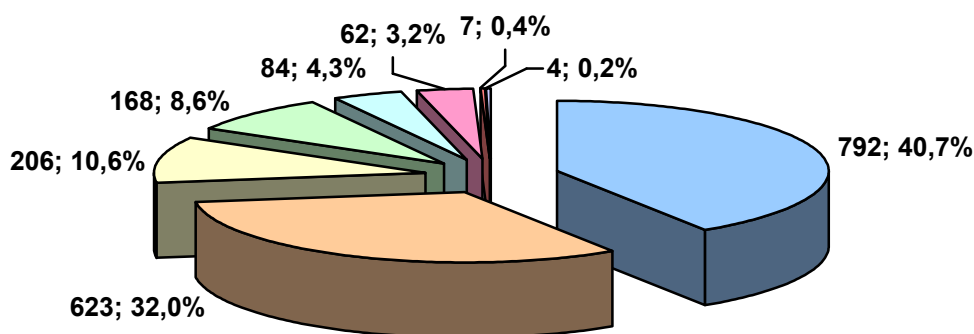
Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Analizując dane dotyczące typów świadczeń realizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu, należy również zwrócić uwagę na znaczny wzrost w 2005 roku liczby osób, które skorzystały z pomocy rzeczowej oraz utrzymujący się na przestrzeni trzech lat wysoki wskaźnik liczby udzielanych porad.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy OPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-u. W 2005 roku do Domu Pomocy Społecznej OPS w Ogrodzieńcu skierował jedną osobę.

Do DPS trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)

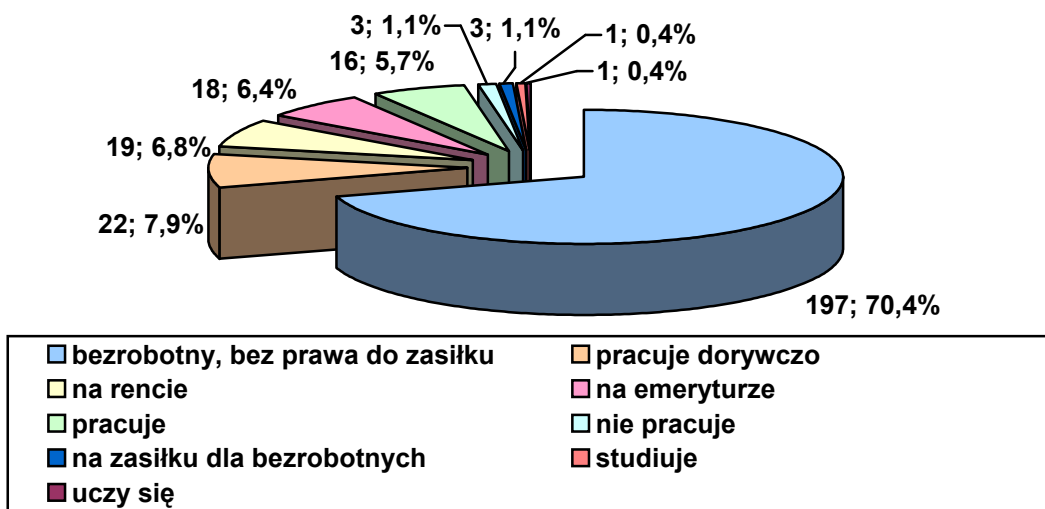
Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2005 roku OPS w Ogrodzieńcu udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 792 osoby w 220 rodzinach,
- bezrobocie – 629 osób w 189 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 206 osób w 45 rodzinach,
- niepełnosprawność – 168 osób w 60 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 84 osoby w 38 rodzinach,
- alkoholizm – 62 osoby w 50 rodzinach,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 7 osób w 3 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 4 osoby w 1 rodzinie,
- bezdomność – 2 osoby w 2 rodzinach.

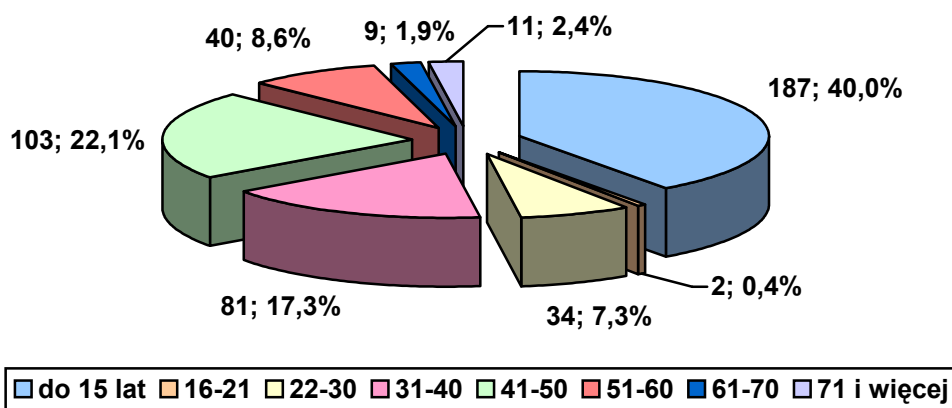
Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2005 r. (wg decyzji administracyjnych)

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2005 roku stanowiły osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku (197 osób w rodzinach). Następnymi co do wielkości grupami były osoby pracujące dorywczo (22 osoby w rodzinach) oraz renciści i emeryci (odpowiednio 19 i 18 osób w rodzinach). Liczną grupę stanowiły również osoby pracujące (16 osób w rodzinach). Mniejsze liczebnie były następujące kategorie osób: osoby niepracujące (3 osoby w rodzinach), na zasiłku dla bezrobotnych (3 osoby w rodzinach), studiujące i uczące się (po jednej osobie w rodzinach).

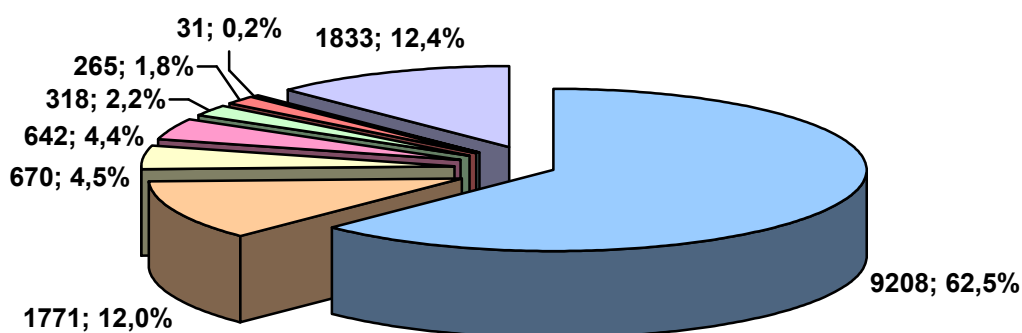
Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2005 r. (wg decyzji administracyjnych)

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2005 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Niepokojąca była duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Uwagę zwracała również znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin.

Świadczenia rodzinne przyznane przez OPS w 2005 roku

- zasiłek rodzinny
- dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- zasiłek pielęgnacyjny
- dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka
- inne

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku oraz świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego. W roku 2005 Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu przyznał ogółem:

- 9.208 zasiłków rodzinnych (dla 1.066 osób),
- 1.771 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (dla 251 osób),

- 670 zasiłków pielęgnacyjnych (dla 116 osób),
- 642 dodatki do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego (dla 642 osób),
- 318 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka (dla 41 osób),
- 265 dodatków z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (dla 22 osób),
- 31 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka (dla 31 osób),
- inne – 1.833 świadczeń rodzinnych (dla 183 osób).

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorzady, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze – placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają

one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 6 ankiet, z czego jedna dotyczyła przedszkola, cztery szkół podstawowych i jedna gimnazjum. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	3 (25)	2
2	Narkotyzowanie się		5
3	Palenie papierosów	2 (18)	3
4	Ucieczki z domu		5
5	Kradzieże	3 (5)	2
6	Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	3 (25)	2
7	Autoagresja	1 (1)	4
8	Przestępczość ujawniona	1 (4)	4
9	Niszczenie mienia szkolnego	3 (21)	2
10	Udział w grupach negatywnych	1 (4)	4
11	Opieka kuratora sądowego	3 (6)	2
12	Przemoc w rodzinie	3 (18)	2
13	Zaniedbanie przez dom	3 (26)	2
14	Wykorzystywanie seksualne		5

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność lub brak poszczególnych cech, podawano jednocześnie liczbę występujących przypadków.

Określając problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na zjawisko bezrobocia i związany z nim problem ubożenia rodzin, dysfunkcje występujące w domu (odnoszące się do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej) spowodowane m.in. zagranicznymi wyjazdami rodziców w poszukiwaniu pracy. Olbrzymim problemem podnoszonym przez wychowawców wydaje się być uzależnienie alkoholowe rodziców prowadzące do demoralizacji i agresji w relacjach wewnątrz rodzin.

Pedagodzy wskazywali także na niewielkie dochody rodzin o niskim statusie materialnym i konsekwencje tego zjawiska w postaci petryfikacji nierówności społecznych w dostępie do edukacji, kultury, opieki medycznej. Podnoszono również kwestię braku ofert zagospodarowania czasu wolnego.

Pięć placówek posiada dostęp do Internetu i sali gimnastycznej, wszystkie prowadzą dożywianie uczniów, ale zapotrzebowanie na tę formę pomocy wykracza poza ich obecne możliwości. W żadnej nie funkcjonują klasy integracyjne. Szkoły oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań oraz zajęcia teatralne, plastyczne, artystyczne i sportowe), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (4 placówki), korekcyjno-kompensacyjne (4 placówki) i logopedyczne (5 placówek).

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły wskazywano na potrzebę zintensyfikowania programów profilaktycznych obejmujących zapobieganie agresji i przemocy zarówno wśród uczniów, jak i rodziców, zagadnienie uzależnień od alkoholu i narkotyków, propagowanie zdrowego stylu życia ("Zachowaj trzeźwy umysł"), radzenia sobie w sytuacjach stresowych. Pedagodzy uznali, że oprócz realizacji programów edukacyjnych i wychowawczych konieczna jest też konkretna pomoc w postaci dożywiania uczniów, wsparcia materialnego i stypendiów.

Podjęwszy kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy rozpoznać potrzeby rozwojowe uczniów w aspekcie ich zainteresowań i pod tym kątem układać ofertę zagospodarowania czasu wolnego. Zdaniem nauczycieli warto też rozpoznać oczekiwania rodziców związane z edukacją i wychowaniem dzieci, a także sytuację materialną rodzin. Konieczne są również badania w zakresie medycyny szkolnej (badania słuchu, wzroku, postawy, stomatologiczne), a także psychologiczne i pedagogiczne uczniów z problemami dydaktycznymi, emocjonalnymi i niedostosowanymi społecznie. Jeśli chodzi o narzędzia badawcze, to nauczyciele

najchętniej skorzystaliby z wywiadów środowiskowych (w celu rozpoznania problemu alkoholizmu i przemocy w rodzinie) oraz z badań ankietowych (w celu ujawnienia źródeł agresji i przemocy w szkole).

Według części pedagogów w gminie są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono okolice szkoły w Ryczowie, okolice Domu Kultury, rejon po zakładach produkcyjnych „Eternit” w Ogrodzieńcu, skrzyżowanie ulic przy Szkole Podstawowej nr 1 w Ogrodzieńcu.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, podkreślano konieczność wzbogacenia oferty zajęć pozalekcyjnych. Zagospodarowanie czasu wolnego powinno się odbywać poprzez organizowanie warsztatów, kół zainteresowań oraz zajęć terapeutycznych z udziałem pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Zawierciu. Szkoły mają świadomość, że wiązać się to będzie z poniesieniem dodatkowych nakładów, niemniej jednak wyrażają gotowość podjęcia działań organizacyjnych w tym zakresie, wszelako pod warunkiem uzyskania odpowiedniego wsparcia.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem

zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

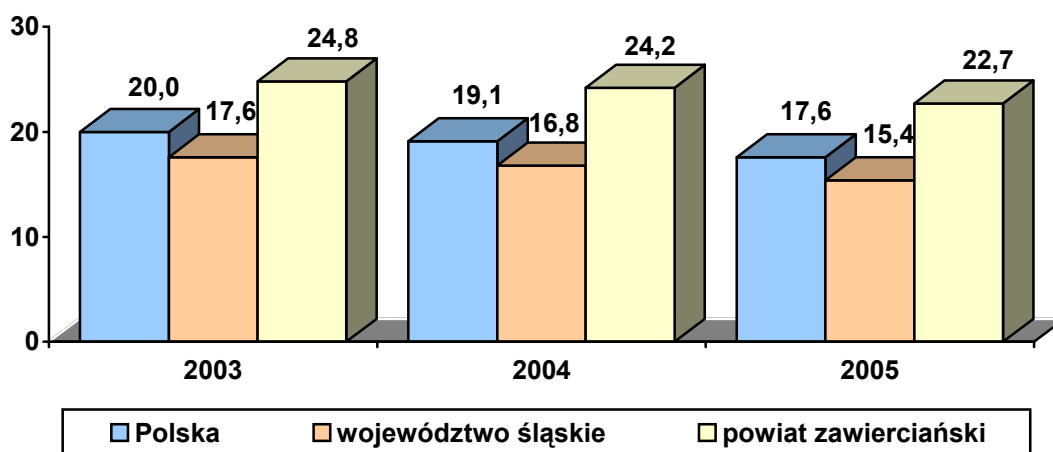
Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2005

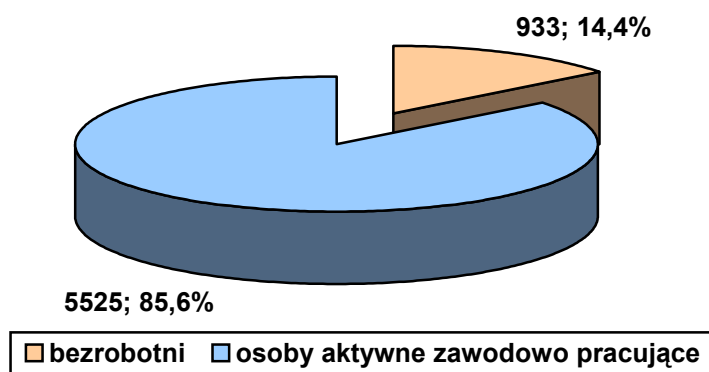

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2005 powiat zawierciański charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa śląskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zawierciu na dzień 31 grudnia 2005 roku w gminie Ogrodzieniec pozostawało zarejestrowanych 933 bezrobotnych (w tym 491 osób zamieszkujących obszar wiejski).

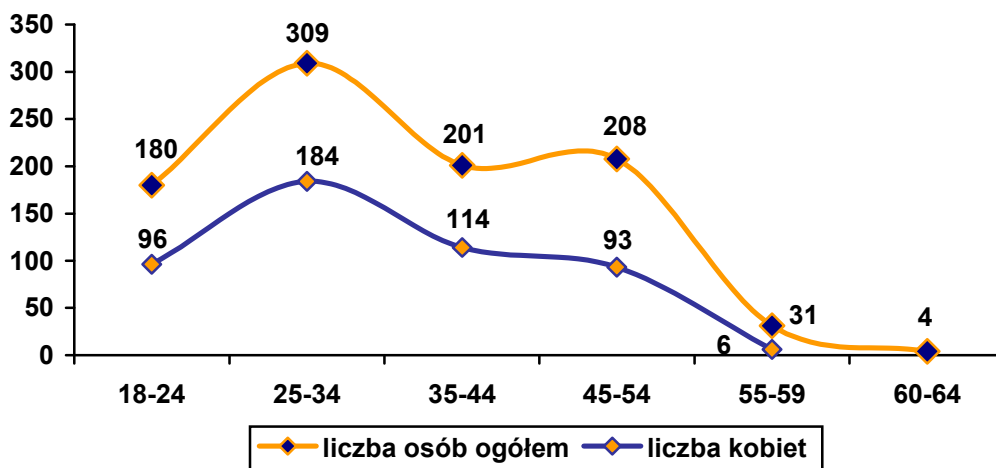
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące z końcem 2005 roku w gminie Ogrodzieniec

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zawierciu.

Wśród bezrobotnych z terenu gminy większą liczebnie grupą były kobiety – 493. 6.458 mieszkańców gminy w 2005 roku znajdowało się w wieku produkcyjnym.

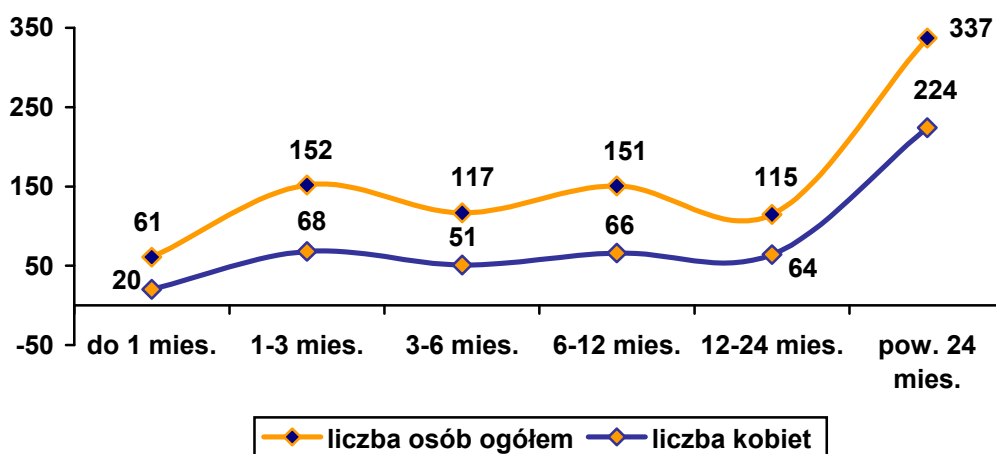
Bezrobotni według wieku z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zawierciu.

Z końcem 2005 roku w grupie bezrobotnych stosunkowo dużo było ludzi młodych, w wieku 25-34 lata, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoiła również liczna i zarazem posiadająca niewielkie szanse na zmianę swej sytuacji życiowej grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Sytuacja kobiet na rynku pracy nie odbiega od sytuacji wszystkich grup wiekowych w całej populacji.

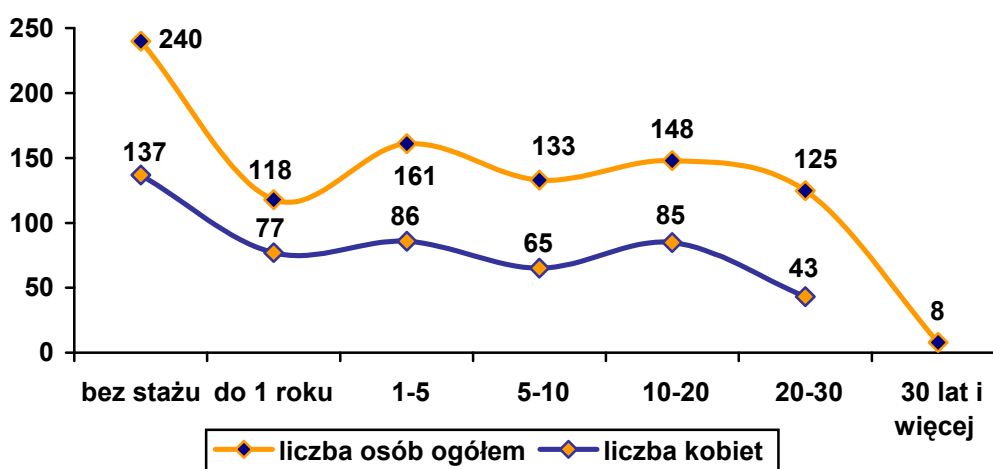
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zawierciu.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

Bezrobotni według stażu pracy z końcem 2005 roku

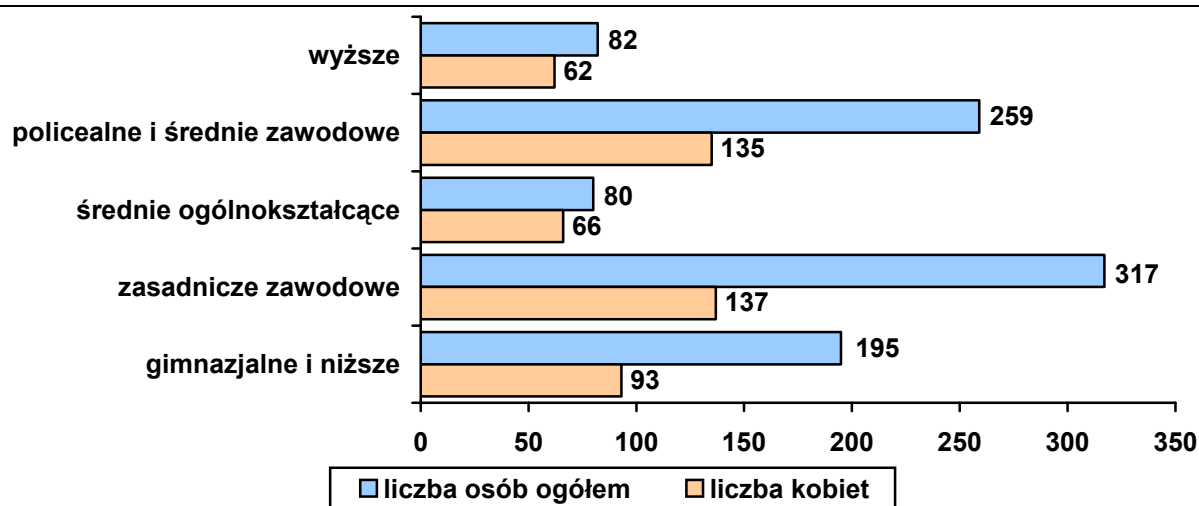

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zawierciu.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego był cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. W skali kraju najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby bez stażu lub z niewielkim doświadczeniem zawodowym. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych.

Analizując kwestie bezrobocia, trzeba zdawać sobie sprawę, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Bezrobotni według wykształcenia z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zawierciu.

Z końcem 2005 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

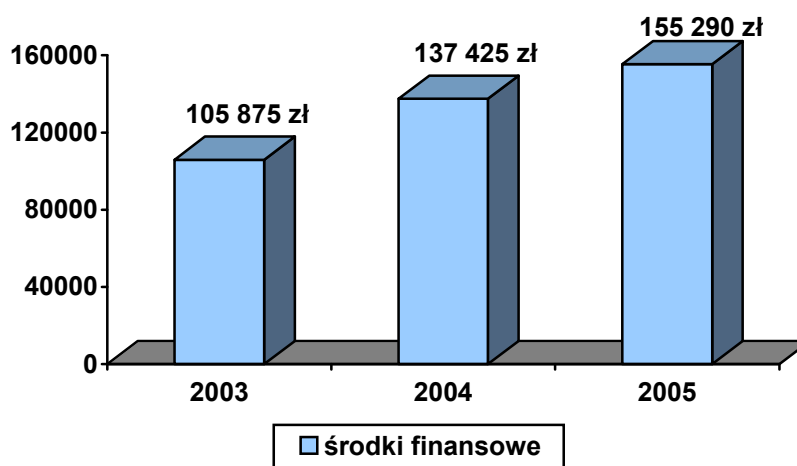
- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 281 rodzin objętych pomocą społeczną przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu w 2005 roku, 50 rodzin liczących 62 osoby swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Z perspektywy Ośrodka nie uwidocznił się natomiast problem używania narkotyków. W analizowanym okresie z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2005 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 35 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, z tego 13 osób skierowano na leczenie. W analizowanym okresie GKRPA dokonała również 2 kontroli punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2003-2005

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

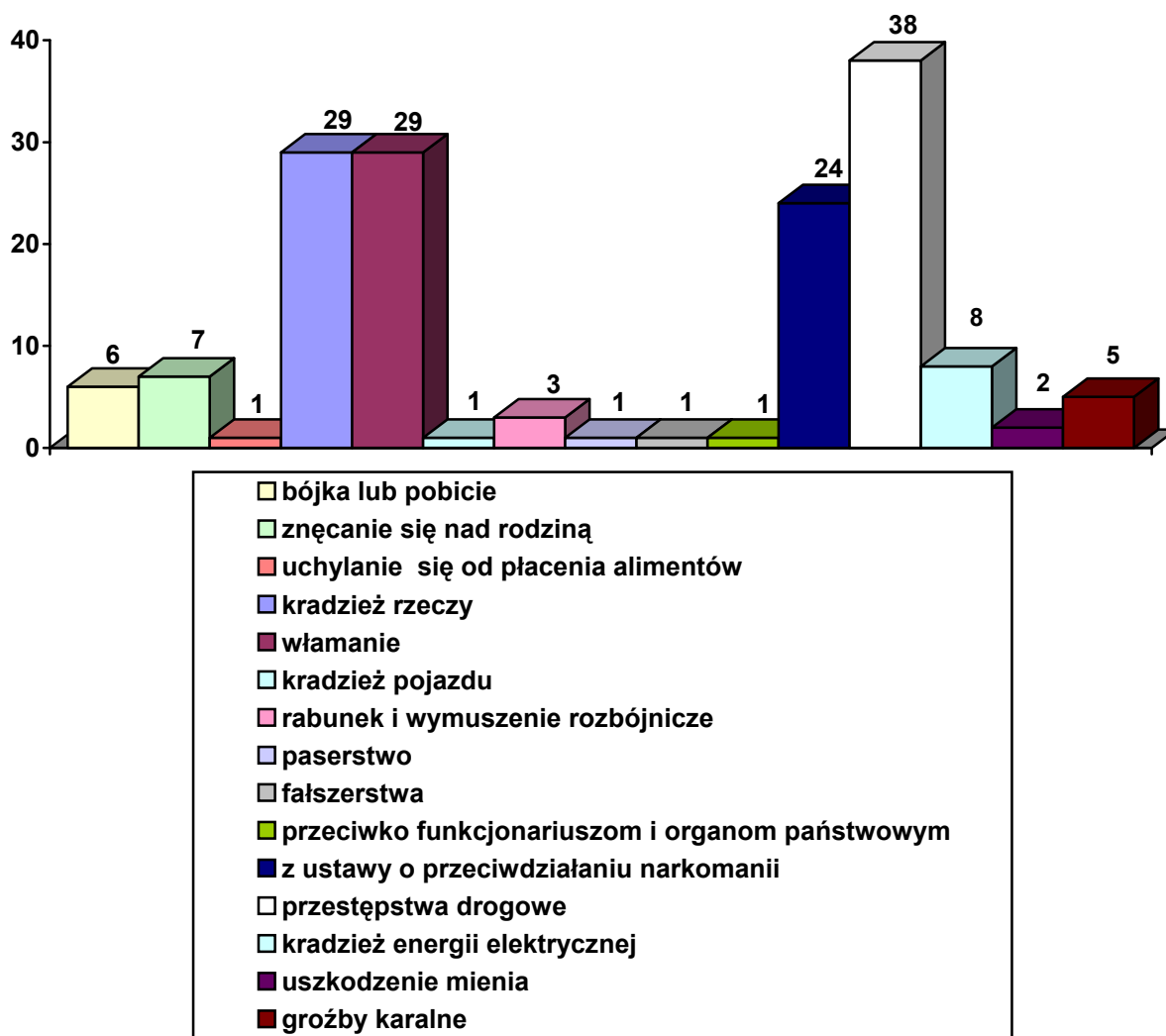
Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Ogrodzieniec zmieniała się na przestrzeni lat 2003-2005, osiągając najwyższy poziom w roku 2005. W 2003 r. wyniosła 105.875 zł, w roku następnym wzrosła do 137.425 zł, a w 2005 r. wzrosła do 155.290 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Ogrodzieniec.

Tereny, które kontrolują policjanci z Posterunku w Ogrodzieńcu, pełnią funkcje rekreacyjno-turystyczne. W gminie odbywają się liczne imprezy masowe z udziałem przybyszy z całego kraju, co powoduje okresowy wzrost przestępczości. Na przykład podczas imprezy Santruopolis zatrzymano 43 osoby za posiadanie narkotyków. Analiza czasu dokonywania przestępstw także określa specyfikę przestępczości na terenie gminy. Dochodzi do nich najczęściej w weekendy, kiedy do Ogrodzieńca zjeżdżają turyści z pobliskich aglomeracji.

Wybrane kategorie przestępstw popełnionych w 2005 roku na terenie działania Posterunku Policji w Ogrodzieńcu

Dane Posterunku Policji w Ogrodzieńcu.

W 2005 roku nastąpił spadek zdarzeń o charakterze przestępczym w porównaniu z 2004 rokiem. Szczególnie widoczny był w kategorii włamania i kradzieże (o 50%). Miejscami, w których najczęściej dochodziło do włamań i kradzieży, były: Ogrodzieniec,

Podzamcze, Fugasówka i Ryczów. Innym charakterystycznym rysem rzutującym na stan bezpieczeństwa i porządku w gminie było istnienie niedozorowanych i nieogrodzonych terenów po przedsiębiorstwie „Izolacja” („Eternit”), które stanowiły łatwy łup dla złodziei złomu.

Zdaniem policji do spadku przestępczości przyczyniło się: połączenie sił Posterunku z Ogrodzieńca z Posterunkiem z Pilicy, zwiększenie częstotliwości służb nocnych, dyslokacja służb w miejsca najbardziej zagrożone, nasilenie represji mandatowej i kontroli pojazdów na obcych tablicach rejestracyjnych (w 2005 roku nałożono ogółem 368 mandatów karnych na kwotę 29.050 zł, podczas gdy rok wcześniej 224), współpraca z samorządami lokalnymi, nasilenie legitymowania osób młodych.

Analizując zestawienie wybranych kategorii przestępstw na terenie gminy Ogrodzieniec, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami w roku 2005 były kradzieże rzeczy – ogółem 29 przypadków oraz włamania – również 29 zdarzeń. Na kolejnych miejscach znalazły się przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – 24 przypadki, a także kradzieże energii elektrycznej – 8 przypadków. W omawianym okresie odnotowano również m.in. 7 przypadków znęcania się nad rodziną, 6 bójek i pobić, 5 gróźb karalnych.

Odrębną kategorię stanowiły przestępstwa drogowe – w sumie 34, w tym 20 polegających na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości. Najwięcej nietrzeźwych użytkowników dróg zatrzymano w Ogrodzieńcu i Podzamczu.

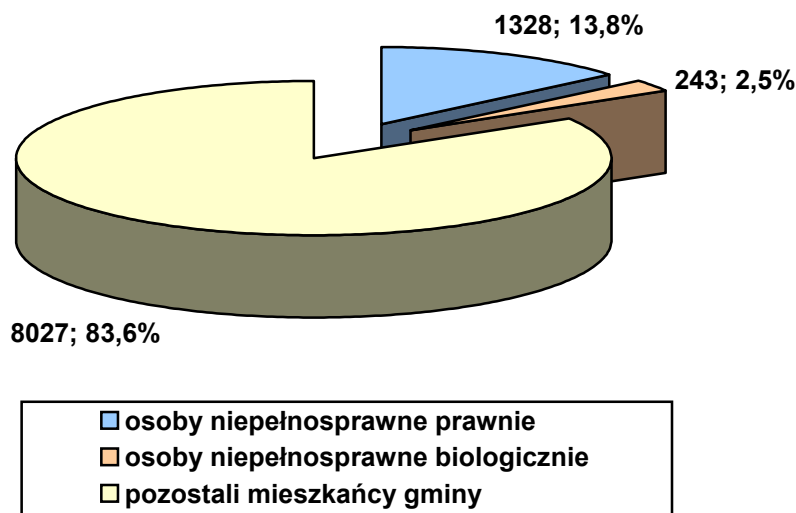
Policjanci z Ogrodzieńca w 2005 roku wszczęli ogółem 153 postępowania, podczas gdy rok wcześniej 238, skierowali 44 wnioski do sądu grodzkiego.

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich

dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

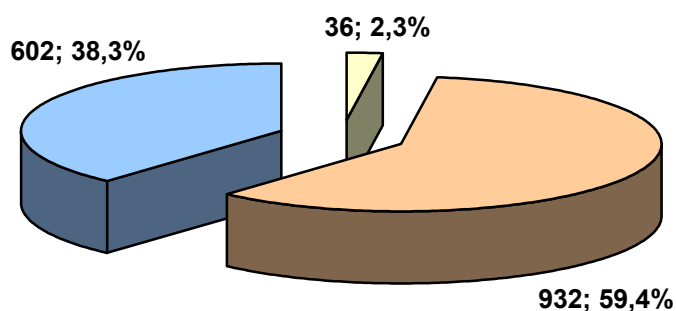
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Ogrodzieniec zamieszkiwało 1.571 osób niepełnosprawnych (w tym 765 mężczyzn i 806 kobiet), co stanowiło 16,3% ogółu mieszkańców gminy.

Grupa osób niepełnosprawnych była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Z tytułu niepełnosprawności w 2005 roku OPS w Ogrodzieńcu udzielił pomocy 168 osobom w 60 rodzinach. Tym samym niepełnosprawność znalazła się na czwartym miejscu wśród powodów przyznania świadczenia.

Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

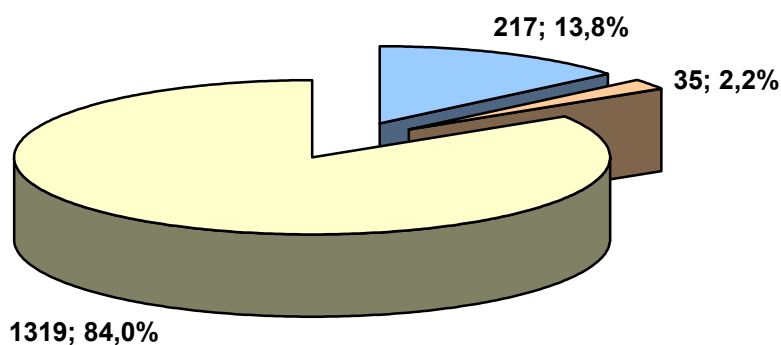

- osoby niepełnosprawne w wieku przedprodukcyjnym
- osoby niepełnosprawne w wieku produkcyjnym
- osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Prawie sześćdziesiąt procent osób niepełnosprawnych w gminie Ogrodzieniec znajdowało się podczas przeprowadzania spisu w wieku produkcyjnym.

Osoby niepełnosprawne według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

- osoby niepełnosprawne aktywne zawodowo
- osoby niepełnosprawne o nieustalonym statusie na rynku pracy
- osoby niepełnosprawne bierne zawodowo

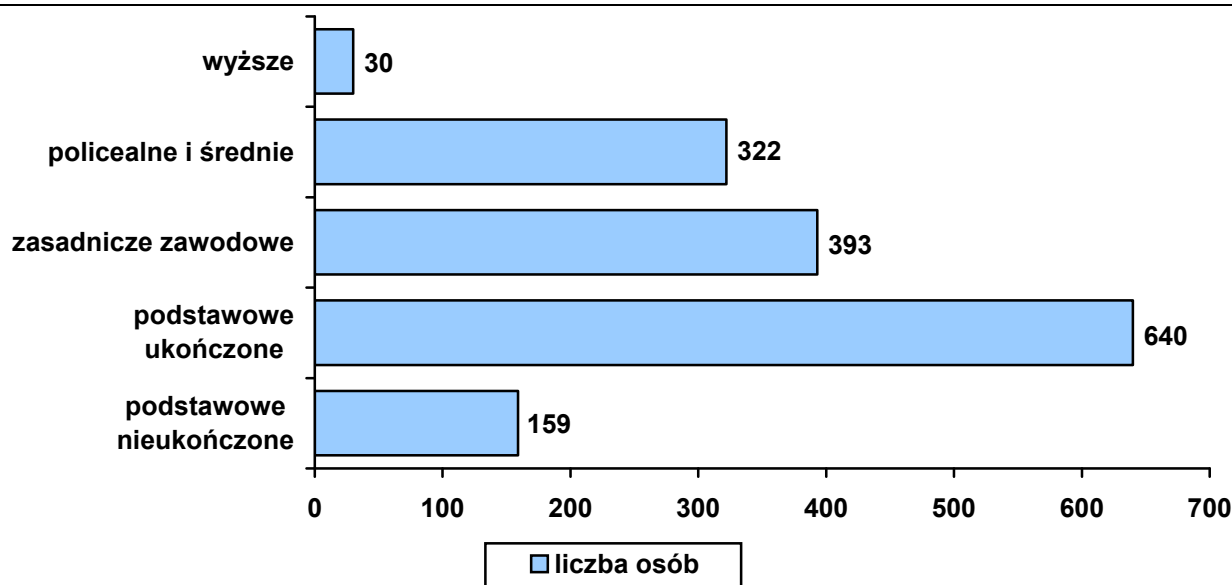
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku na 1571 osób niepełnosprawnych w gminie Ogrodzieniec zaledwie 14% kwalifikowanych było do grupy aktywnych zawodowo. 168 osób pracowało, a 49 miało status bezrobotnego.

Analizując sprawozdanie Powiatowego Urzędu Pracy w Zawierciu za grudzień 2005 roku zauważymy, że w wykazie bezrobotnych znajdowało się 17 osób niepełnosprawnych. Dla osób tych nie było ani jednej oferty pracy. Można przypuszczać, że w ciągu trzech lat od przeprowadzenia spisu sytuacja osób niepełnosprawnych na miejscowym rynku pracy nie uległa zmianie.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

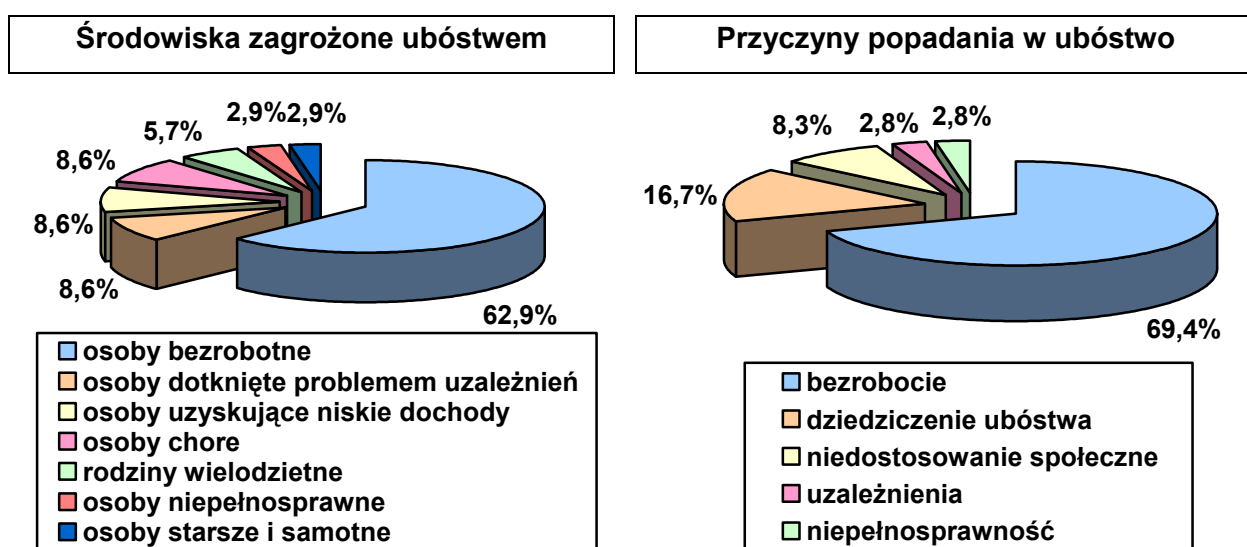
Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z czym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

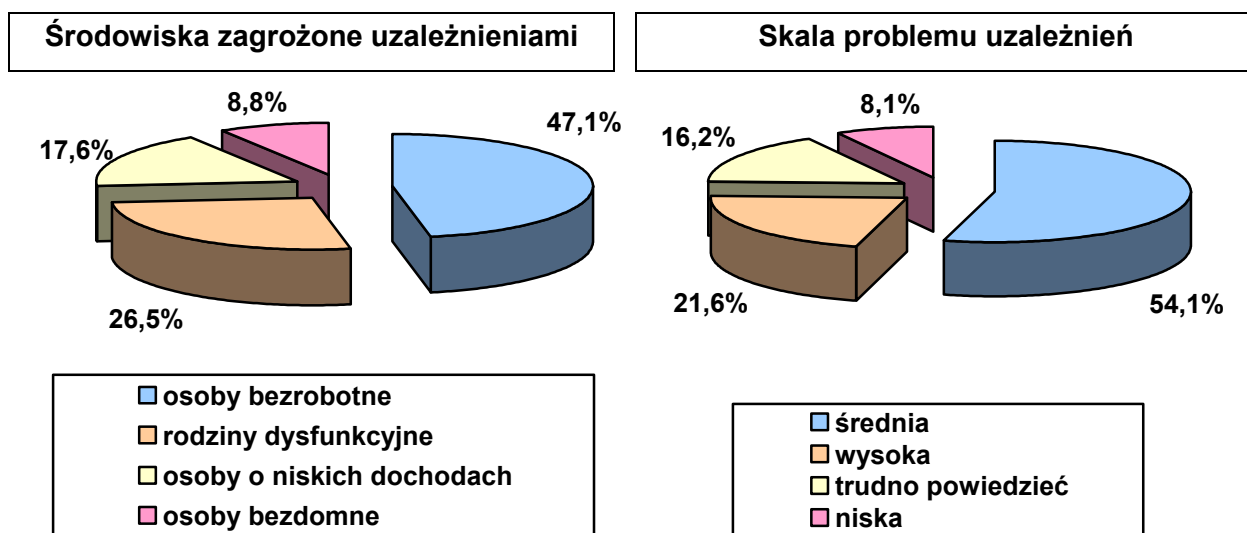
Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych OPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Poniższe wykresy prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Badania własne Centrum AV.

Według badanych, problem ubóstwa dotyczył najbardziej osób bezrobotnych (62,9%), dotkniętych problemem uzależnień, uzyskujących niskie dochody i osób chorych (po 8,6%). Na następnych miejscach znalazły się: rodziny wielodzietne, osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze i samotne. Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali bezrobocie (69,4%), zjawisko dziedziczenia ubóstwa (16,7%) i niedostosowanie społeczne (8,3%). Pytania o grupy najbardziej zagrożone ubóstwem i przyczyny popadania w ubóstwo miały charakter półotwarty i zakładały możliwość wskazania przez ankietowanego dodatkowej opcji. Dlatego też pojawiły się również odpowiedzi inne: „osoby uchylające się od pracy” (na pierwsze pytanie) i „na własne życzenie” (na drugie). Jako statystycznie nieistotne nie uwzględniono ich na wykresie.

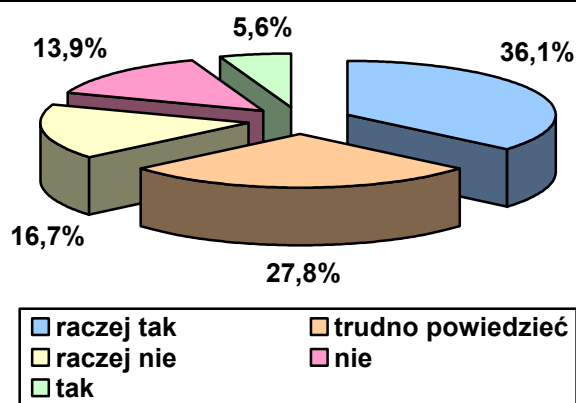

Badania własne Centrum AV.

W kwestii środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne (47,1%), rodziny dysfunkcyjne (26,5%), osoby o niskich dochodach (17,6%) i osoby bezdomne (8,8%). Z uwagi na półotwarty charakter pytania, w odpowiedziach pojawiło się stwierdzenie, że środowiskiem zagrożonym uzależnieniami są osoby „uchylające się od pracy”. Odpowiedź należy uznać za statystycznie nieistotną (jedno wskazanie).

Określając skalę występowania tego problemu ponad połowa badanych oceniła ją jako średnią, a 21,6% ankietowanych jako wysoką. Przeciwnego zdania było 8,1% respondentów. Natomiast 16,2% nie umiało sprecyzować swego stanowiska.

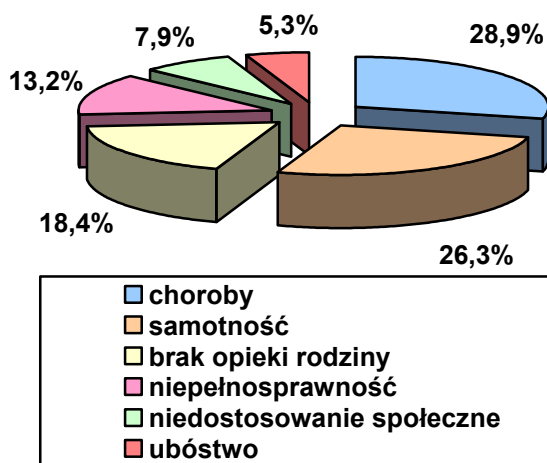
Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

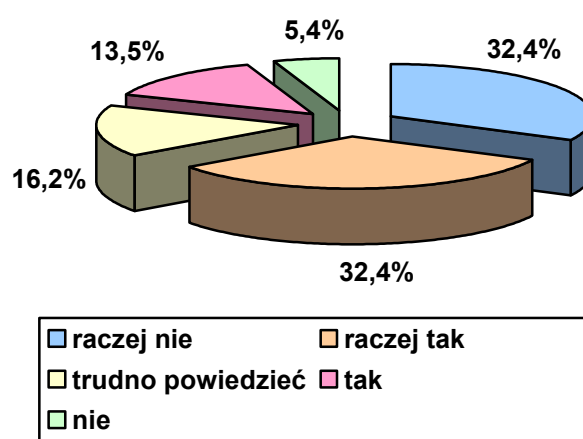
Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, to pozytywnej odpowiedzi udzieliła większość badanych (tak – odpowiedziało 5,6%, raczej tak – 36,1%). Odmiennego zdania było w sumie 30,6% badanych. Pozostali nie potrafili jasno określić swego stanowiska.

Problemy społeczne dotyczące osób starszych

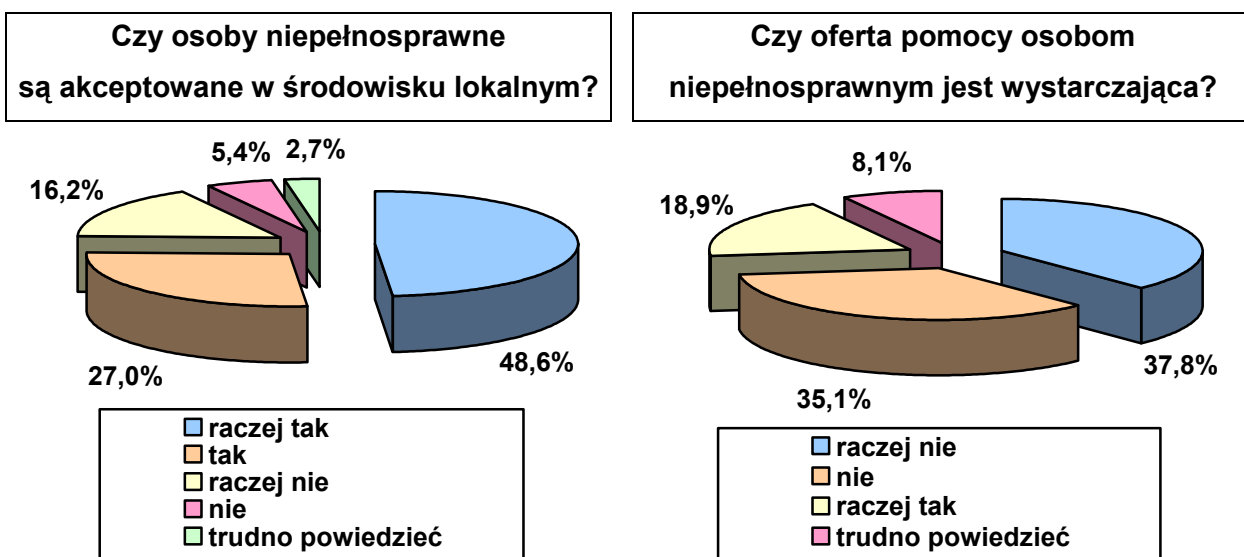
Czy oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca?

Badania własne Centrum AV.

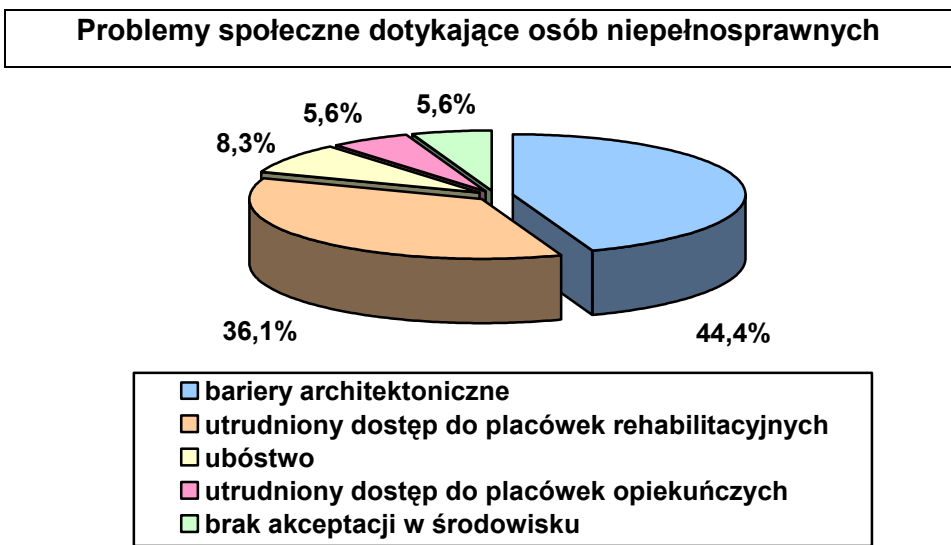
W kwestii osób starszych badani za najczęstszy problem dotyczący tę grupę osób podawali choroby (28,9%), samotność (26,3%), brak opieki ze strony rodziny (18,4%), a także niepełnosprawność, niedostosowanie społeczne i ubóstwo. Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, zdania były podzielone – tyle samo osób wyraziło pogląd, że oferta pomocy była raczej wystarczająca, ile że raczej

niewystarczająca. Przeważały jednak opinie jednoznacznie uznające pomoc dla tej grupy za w pełni wystarczającą – 13,5%, wobec 5,4% zwolenników opcji przeciwnej.

Badania własne Centrum AV.

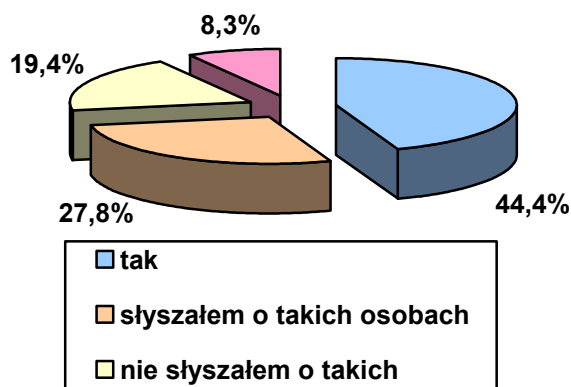
W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych zdecydowana większość badanych wypowiedziała się pozytywnie (w sumie 75,6%), zaś 21,6% osób uznało, że osoby niepełnosprawne nie były lub raczej nie były akceptowane w środowisku lokalnym. Jeśli chodzi o ofertę pomocy ww. osobom, to łącznie 72,9% ankietowanych oceniło ją jako niewystarczającą. Żaden z badanych nie uznał pomocy dla niepełnosprawnych za zdecydowanie wystarczającą, natomiast 18,9% wyraziło pogląd, że była ona raczej wystarczająca.

Badania własne Centrum AV.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali bariery architektoniczne (44%), trudności związane z dostępem do placówek rehabilitacyjnych (36%), a następnie ubóstwo, utrudniony dostęp do placówek opiekuńczych i brak akceptacji w środowisku lokalnym.

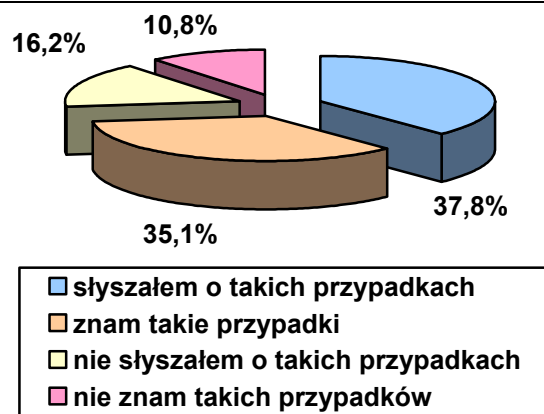
Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

Badania własne Centrum AV.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących gminę Ogrodzieniec nie było obce jej mieszkańcom. O fakcie zamieszkiwania takich osób w gminie wiedziało 44,4% badanych, a 27,8% słyszało o takich osobach. Pozostali mieszkańcy nie słyszeli o osobach chorych psychicznie w gminie bądź nie znali takich osób.

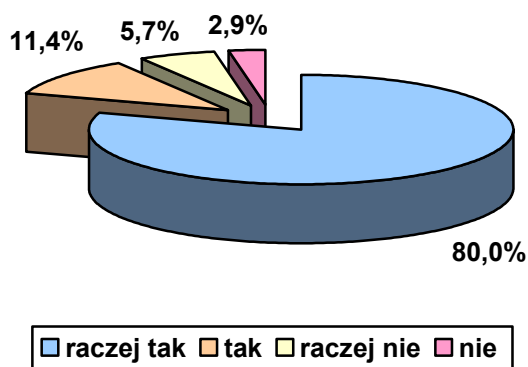
Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

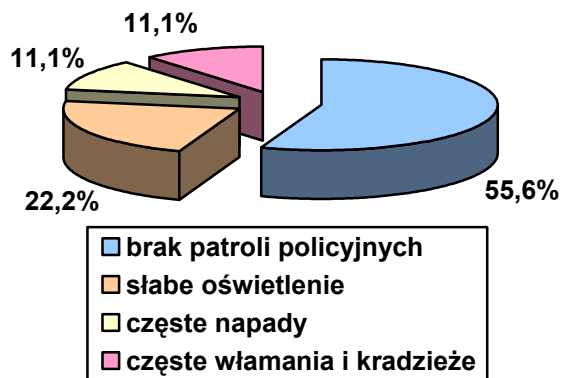
Badania własne Centrum AV.

Podjmując kwestię zjawiska przemocy domowej 72,9% badanych stwierdziła, iż słyszała o występowaniu tej patologii bądź znała przypadki jej występowania. Skala zjawiska była więc znacząca. Jednocześnie tylko 10,8% ankietowanych odpowiedziało, iż nie znała takich przypadków, a 16,2%, że temat ten był im obcy.

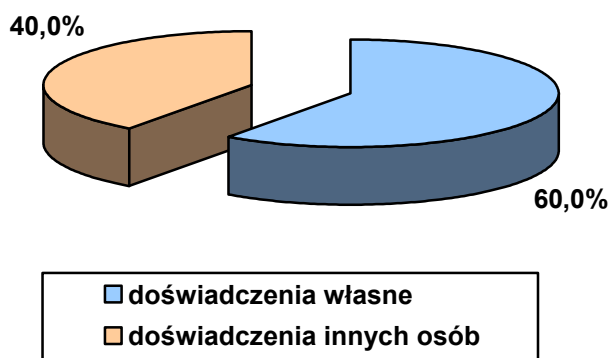
Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Przyczyny braku bezpieczeństwa

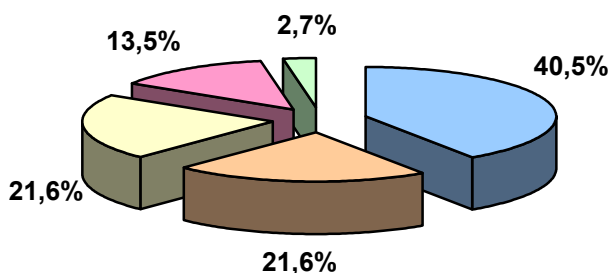
Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie

Badania własne Centrum AV.

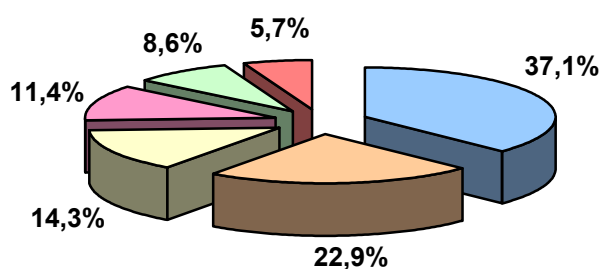
Jeśli chodzi o kwestię poczucia bezpieczeństwa w gminie, to przytłaczająca większość badanych mieszkańców czuła się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w swojej gminie. Jedynie 8,6% nie miało poczucia bezpieczeństwa, a za przyczyny zagrożenia frakcja badanych uznała: brak patroli policyjnych, słabe oświetlenie ulic, częste napady, włamania i kradzieże. Głównym źródłem wiedzy badanych na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były doświadczenia własne.

Czy pomoc OPS-u jest wystarczająca?

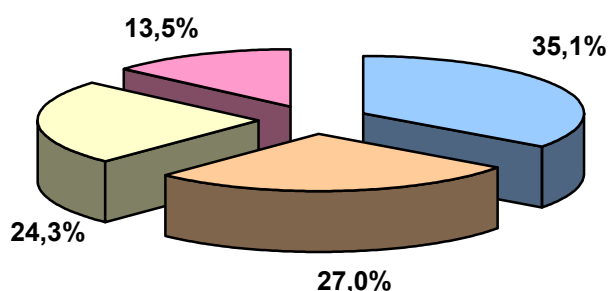
■ trudno powiedzieć
■ raczej tak
■ tak
■ raczej nie
■ nie

Jaką formę wsparcia powinien oferować OPS?

■ pomoc finansowa
■ wsparcie rzeczowe
■ aktywizacja bezrobotnych
■ praca socjalna
■ usługi opiekuńcze
■ doradztwo

Ocena pracy pracowników socjalnych

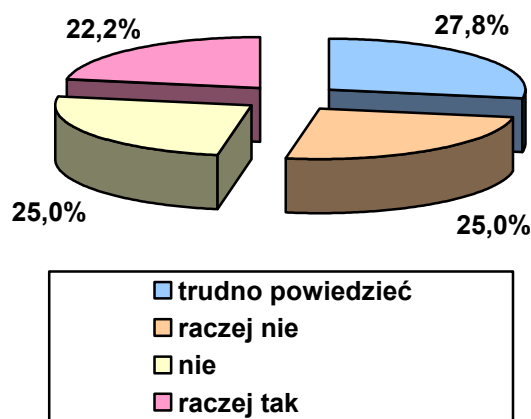

■ dobrze
■ nie mam zdania
■ bardzo dobrze
■ przeciętnie

Badania własne Centrum AV.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez OPS, należy stwierdzić, że była ona oceniana raczej pozytywnie (w sumie 43,2% ankietowanych wobec 16,2% ocen negatywnych). Znaczny odsetek respondentów (40,5%) nie był w stanie określić swego stanowiska. W kwestii form wsparcia, jakie powinien oferować OPS, badani wskazywali najczęściej na pomoc finansową (37,1%) i wsparcie rzeczowe (22,9%), a także na aktywizację bezrobotnych, pracę socjalną, usługi opiekuńcze i doradztwo. Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, prawie 60% badanych oceniło ją dobrze lub bardzo dobrze.

**Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe
zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?**

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, połowa badanych oceniła ją negatywnie lub raczej negatywnie. 27,8% ankietowanych nie potrafiło jasno sprecyzować swego stanowiska, natomiast 22,2% ankietowanych mieszkańców uznała, że pomoc organizacji pozarządowych raczej zaspokajała potrzeby środowiska lokalnego.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,

- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- istnieją organizacje pozarządowe pomagające osobom bezrobotnym,
- odpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie gminy; wysokie bezrobocie długotrwałe zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- osoby bezrobotne długotrwałe, charakteryzujące się niskim poziomem wykształcenia, nie podnoszą swoich kwalifikacji.

Szanse

- brak zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych lub/i w układzie geograficznym,
- władze lokalne i regionalne współpracują z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwałe bezrobotnych,
- przestrzeganie zasad partnerstwa w zakresie współpracy między władzami gminy a organizacjami pozarządowymi,
- programy dla bezrobotnych długotrwałe są powiązane z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacją,
- wzrost mobilności geograficznej,
- wzrasta dostępność kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich.

Zagrożenia

- wzrost bezrobocia długotrwałego i zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- nie wzrasta mobilność zawodowa,
- istnienie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- właściwa komunikacja pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny oraz prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- przeprowadzanie specjalistycznych analiz jakościowych w zakresie potrzeb dzieci i młodzieży,
- aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- propagowanie idei wolontariatu.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- brak działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie
- brak warunków do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej.

Szanse

- wzrasta znaczenie organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wzrost świadomości społecznej władz samorządowych,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- decentralizacja władzy sprzyja udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży,
- nie dochodzi do rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej,
- wysoki poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,
- oferta różnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,
- stabilność prawna w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Zagrożenia

- dochodzi do zagrożeń w funkcjonowaniu rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dobrze przygotowana baza lokalowa i kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- istnienie organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi, z którymi współpracują władze lokalne i regionalne.

Słabe strony

- niefunkcjonowanie bazy leczenia odwykowego,
- niedysponowanie przez gminę miejscami pobytu dla ofiar przemocy,
- zły przepływ informacji oraz brak wymiany doświadczeń pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze uzależnień,
- społeczności lokalne nie włączają się w działania pomocowe,

- brak współpracy z Kościołem.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.

Zagrożenia

- niemożność sprostaną potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy
- brak skuteczności i efektywności działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- niedostateczne wykorzystywanie systemu informacji,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- istnienie organizacji pozarządowych, które niosą pomoc bezdomnym,
- gmina dostrzega różnorodność problemu bezdomności i stosuje działania w celu jego zapobiegania,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- dostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,
- umiejętne komunikowanie się z mediami w sprawach bezdomności,
- niestosowanie podziału na bezdomnych swoich i obcych,
- nie występowanie zjawiska minimalizowania bezdomności w małych społecznościach lokalnych.

Słabe strony

- istnienie problemu bezdomności,
- brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- brak wiedzy dotyczącej miejsc grupowania się bezdomnych,
- brak struktury stacjonarnej i standaryzacji usług dla bezdomnych oraz odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności.

Szanse

- dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi a instytucjami samorządowymi i rządowymi,
- obiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- pozytywny wpływ systemu gospodarczego na problem bezdomności w gminie,
- społeczna akceptacja osób bezdomnych,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów w zakresie budownictwa socjalnego,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- osoby starsze mają dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- kadra posiada profesjonalne przygotowanie w świadczeniu pomocy osobom starszym; wystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką tych osób,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- nie dochodzi do marginalizacji i izolacji placówek pomocy społecznej,
- w pracy wykorzystywane są opracowania społeczne,
- dobry dostęp do domów pomocy społecznej,
- osoby starsze mogą realizować się w organizacjach samopomocowych,
- prowadzenie działań w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- wysoki poziom życia osób starszych,
- dysponowanie ofertami pracy dla mieszkańców obszarów wiejskich gminy kończących aktywność zawodową,
- korzystanie z pomocy wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Słabe strony

- nie istnieje określony standard usług dla osób starszych,
- brak własnych opracowań naukowych dotyczących sytuacji osób starszych,

- wzrasta liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- dochodzi do marginalizacji problemów osób starszych,
- gmina nie dysponuje małymi formami pomocy społecznej dla osób starszych,
- zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniowe,
- na terenie gminy zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- osoby starsze nie mają możliwość kontynuacji aktywności zawodowej.

Szanse

- szkolenia dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych oraz dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- nie wzrasta liczba osób samotnych w terenie,
- infrastruktura jest dostosowana do osób starszych,
- koordynacja działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- właściwe rozpoznanie potrzeb osób starszych i ich podmiotowe traktowanie,
- nie istnieje problem ujawniających się enklaw starości oraz nie wzrasta patologia społeczna wśród osób starszych,
- postęp medycyny wpływa na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych.

Zagrożenia

- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju,
- nowy system emerytalno-rentowy oraz system prawny regulujący funkcjonowanie nowych form pomocy społecznej osób starszych nie są szansą na poprawę warunków ich życia.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- podejmowanie działań upowszechniających w środowisku lokalnym pozytywne wzorce postaw filantropijnych i charytatywnych.

Słabe strony

- w sferze niepełnosprawności nie funkcjonują różnorodne organizacje pozarządowe,

- organizacje pozarządowe nie współpracują z instytucjami rządowymi,
- organizacje pozarządowe nie działają aktywnie,
- brak przepływu informacji między podmiotami pomocowymi,
- środowisko osób niepełnosprawnych nie jest zaangażowane w działalność samopomocy,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- edukacja o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- sektor publiczny współpracuje z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- sprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- podejmowanie działań w zakresie upowszechniania w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- nie zmniejsza się ilość miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- w miarę korzystna sytuacja mieszkaniowa, usługi w podstawowym zakresie zaspokajają potrzeby mieszkańców, brak widocznych oznak ubóstwa w społeczeństwie,
- dobre połączenia komunikacyjne dla mieszkańców miasta i gminy z otaczającymi terenami oraz drogami wyższych klas,

- miasto i gmina zaopatrywane są w wodę dobrej jakości ze studni głębinowych, zamieszkałe tereny mają energię elektryczną, gaz i telekomunikację,
- gmina posiada własne składowisko komunalne, które spełnia wymagane normy,
- systematyczny spadek zanieczyszczenia powietrza,
- wolne tereny pod zabudowę mieszkaniową i przemysłową,
- wzrastająca aktywność zawodowa mieszkańców, przejawiająca się w powstawaniu małych i średnich przedsiębiorstw.

Słabe strony

- ujemny przyrost naturalny i starzenie się społeczeństwa, wysokie bezrobocie,
- niewykorzystane możliwości prowadzenia gospodarki towarowej, niski poziom wykształcenia rolników,
- centrum Ogrodzieńca krańcowo przeciążone ruchem, w wielu miejscach słaba widoczność na skrzyżowaniach, zły stan nawierzchni dróg i poboczy,
- wysokie bezrobocie wśród kobiet i młodzieży,
- w niektórych miejscach miasta i gminy możliwe występowanie azbestu w powietrzu, składowanie azbestu bez odpowiedniej kontroli,
- spadek tempa rozwoju gospodarczego, minimalne obroty na rynku nieruchomości, niewielkie inwestycje, słaba baza hotelowa i urządzeń turystycznych.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- istnienie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną,
- istnienie placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy
- łatwy dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Słabe strony

- brak pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań.

Szanse

- dobre przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- istnienie współpracy z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Ośrodek Pomocy Społecznej

Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie.

Kadrę jednostki stanowi kierownik, 2 pracowników socjalnych i 9 innych.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Ośrodku Pomocy Społecznej:

Kadra zatrudniona w OPS-ie uczestniczy w licznych formach doształcania i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące warsztaty i szkolenia: zaliczki alimentacyjne, świadczenia rodzinne, środki unijne, praktyczne rozwiązywanie problemów związanych ze świadczeniami rodzinnymi, kontrakt socjalny, aktualne zagadnienia związane z przyznawaniem dodatków mieszkaniowych, rachunkowość i gospodarka finansowa w OPS, zasady księgowania zaliczek alimentacyjnych, rachunkowość w jednostkach budżetowych.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie gminy Ogrodzieniec funkcjonują 32 organizacje pozarządowe. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych (w 2 przypadkach), wsparcia lokalowego (w 12 przypadkach) oraz doradztwa i konsultacji (w 32 przypadkach). Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy.

W gminie Ogrodzieniec istnieją 3 parafie Kościoła rzymskokatolickiego.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY OGRODZIENIEC

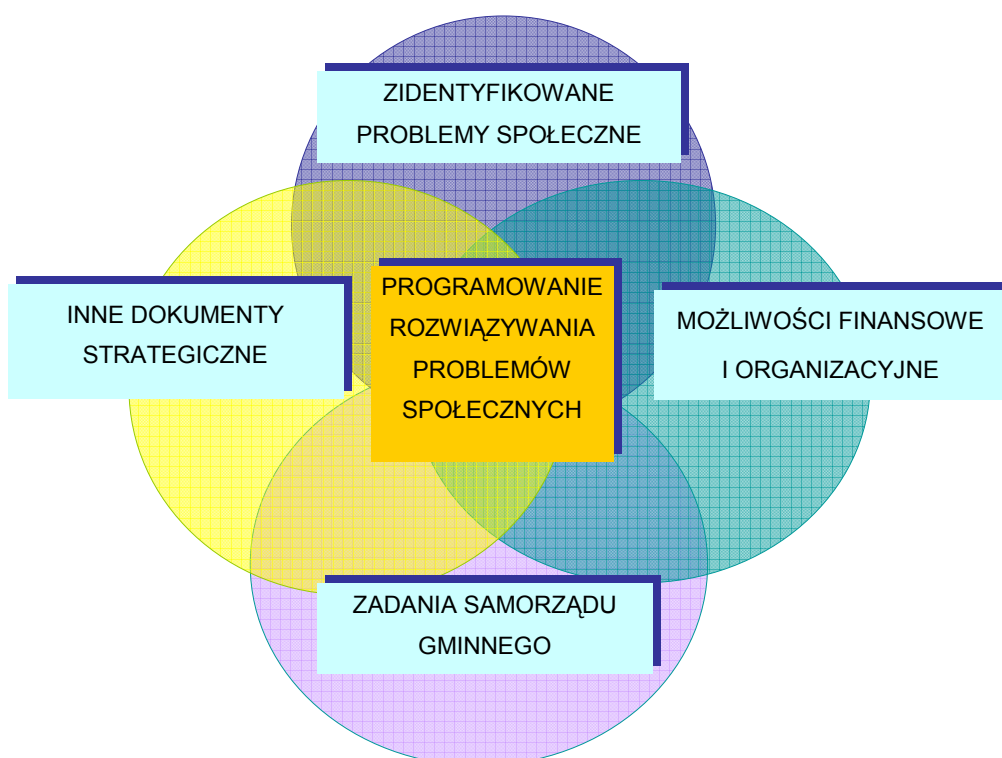
1. Stowarzyszenie Rekreacyjno-Wędkarskie, ul. Ogrodowa 34, Ogrodzieniec.
2. Klub Sportowy „Budowlani”, ul. E. Orzeszkowej 15a, Ogrodzieniec.
3. Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых, Oddział Łazy – Sekcja Ogrodzieniec, ul. Bzowska 8a, Ogrodzieniec.
4. Klub Sportowy Giebło, ul. Częstochowska 78, Ogrodzieniec.
5. Stowarzyszenie Międzyzakładowe – Koło Wędkarskie „Okoń”, ul. Kościuszki 174, Ogrodzieniec.
6. Bractwo Rycerskie Ziemi Ogrodzienieckiej, Biskupice 10, Pillica.

7. Koło Pszczelarzy w Ogrodzieńcu, ul. Paderewskiego 16, Ogrodzieniec.
8. Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Oddział Miejski w Zawierciu, Koło w Ogrodzieńcu, Plac Wolności 24, Ogrodzieniec.
9. Chór „Seniora”, Plac Wolności 24, Ogrodzieniec.
10. Chór „Echo”, Plac Wolności 24, Ogrodzieniec.
11. Koło Gospodyń Wiejskich w Podzamczu, ul. Wojska Polskiego 20, Podzamcze.
12. Stowarzyszenie Kobiet Jurajskich, ul. Wojska Polskiego 20, Podzamcze.
13. Koło Gospodyń Wiejskich w Kolonii-Ryczów, ul. Turystyczna 31, Ryczów-Kolonia.
14. Koło Gospodyń Wiejskich w Ryczowie, ul. Ogrodzieniecka 31, Ogrodzieniec.
15. Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, ul. Kościuszki 158, Ogrodzieniec.
16. Stowarzyszenie Pomocy „Gorące Serce”, ul. Poniatowskiego 10, Fugasówka.
17. Orkiestra Dęta w Gieble, ul. Miodowa 8, Giebło, Ogrodzieniec.
18. Orkiestra Dęta w Ryczowie, ul. Armii Krajowej 62, Ryczów, Ogrodzieniec.
19. Koło Myśliwych „Diana”, ul. Kościuszki 69, Ogrodzieniec.
20. Koło Myśliwych „Darz Bór”, ul. 1 Maja 173, Ogrodzieniec.
21. Jurajskie Stowarzyszenie Turystyki Wiejskiej, ul. Główna 17, Olsztyn.
22. Związek Gmin Jurajskich, Plac Wolności 42, Ogrodzieniec.
23. Stowarzyszenie Miłośników Zabytków Historycznych, Miejsc Martyrologii i Kultu Duchowego w Ogrodzieńcu, Plac Piłsudskiego 7/1, Ogrodzieniec.
24. Zarząd Miejsko-Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych w Ogrodzieńcu, ul. Bzowska 8a, Ogrodzieniec.
25. Ochotnicza Straż Pożarna w Ogrodzieńcu, ul. 1 Maja 78a, Ogrodzieniec.
26. Ochotnicza Straż Pożarna w Ryczowie Kolonii, ul. Wolności 31, Kolonia Ryczów.
27. Ochotnicza Straż Pożarna w Ryczowie, ul. Armii Krajowej 105, Ryczów.
28. Ochotnicza Straż Pożarna w Podzamczu, ul. Wojska Polskiego 40a, Podzamcze.
29. Ochotnicza Straż Pożarna w Kiełkowicach, ul. Wilcza 18, Kiełkowice.
30. Ochotnicza Straż Pożarna w Gieble, ul. Częstochowska 24, Giebło.
31. Ochotnicza Straż Pożarna w Gulzowie, ul. Młodzieży 36, Ogrodzieniec.
32. Ochotnicza Straż Pożarna w Mokrusie, ul. Leśna 31, Mokrus.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

Powyższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych

środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania, zmierzające do rozwiązania problemów w następujących obszarach:

- **wsparcie rodziny** – rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć organizacją czasu wolnego.
- **przeciwdziałanie bezrobociu i jego negatywnym skutkom** – istnienie wysokiego poziomu bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa. Bezrobocie w swych następstwach może prowadzić do bezdomności i stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego;
- **opieka nad osobami samotnymi, w podeszłym wieku i niepełnosprawnymi** – zapewnienie właściwej opieki osobom samotnym, w podeszłym wieku i niepełnosprawnym jest ustawowym obowiązkiem systemu pomocy. Dobrze zorganizowana i skuteczna pomoc pozwala tym osobom czuć się pełnoprawnymi członkami lokalnej społeczności;
- **rozwiązywanie problemów uzależnień** – uzależnienie, w szczególności od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.
- **organizacja życia społecznego** – zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**OGRODZIENIEC GMINĄ WSPIERAJĄCĄ RODZINĘ,
PODEJMującą TRUD ZAPEWNIENIA
BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO MIESZKAŃCOM
ORAZ DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE DO INTEGRACJI
LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI**

ZWIĄZEK MISJI Z CELAMI STRATEGICZNYMI

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć organizacją czasu wolnego.

Cel strategiczny 1.

**Sprawny system pomocy rodzinie,
ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży**

Cele szczegółowe:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji.
2. Wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.
4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży, w tym niepełnosprawnym, odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca na:
 - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
 - diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.
2. Rozwój wsparcia psychologicznego prawnego i społecznego dla rodzin naturalnych, zastępczych, samotnych matek, a także terapii rodzinnej (utworzenie punktu poradnictwa).

3. Rozwój sieci świetlic środowiskowych, działających w poszczególnych miejscowościach, oferujących pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.
4. Prowadzenie grup wsparcia i grup samopomocowych.
5. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.
6. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną oraz w zakresie zaspokojenia potrzeb dzieci w placówkach.
7. Tworzenie warunków do realizacji programów socjoterapeutycznych.
8. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
9. Rozwój nowych form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
10. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
11. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
12. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołem katolickim oraz z organizacjami społecznymi.
13. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad.
14. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.
15. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego oraz możliwości rozwoju zainteresowań m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań oraz tworzenie sekcji sportowych i organizację wypoczynku (obozy).

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Istnienie wysokiego poziomu bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa. Bezrobocie w swych następstwach może prowadzić do bezdomności i stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

Cel strategiczny 2.

Budowa systemu wsparcia dla osób bezrobotnych poprzez promocję zatrudnienia i przedsiębiorczości

Cele szczegółowe:

1. Przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia i ubóstwa.
2. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym – długotrwale bezrobotnym, w tym kobietom.
3. Dążenie do wyrównywania szans różnych grup społecznych na rynku pracy z uwzględnieniem grup dyskryminowanych.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy:
 - organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego,
 - organizowanie prac społecznie użytecznych i robót publicznych,
 - organizowanie szkoleń kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji,
 - promowanie klubów pracy.
2. Budowa sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pracującymi na rzecz bezrobotnych.
3. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
4. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, mogących tworzyć nowe miejsca pracy.
5. Redukowanie psychospołecznych skutków bezrobocia:
 - praca psychologów, doradców zawodowych, prawników, pracowników socjalnych,
 - przyuczenie do zawodu, aktywizacja zawodowa,

- akcje edukacyjne,
 - zatrudnienie socjalne,
 - uruchomienie grup samopomocowych.
6. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.
 7. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zapewnienie właściwej opieki osobom samotnym, w podeszłym wieku i niepełnosprawnym.

Cel strategiczny 3.

**Rozwijanie systemu wsparcia
na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych**

Cele szczegółowe:

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
3. Aktywizacja osób upośledzonych i chorych psychicznie.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Utrzymanie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania w szczególności poprzez:
 - propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia,
 - zwiększenie dostępu do rehabilitacji – podjęcie działań w kierunku utworzenia warsztatów terapii zajęciowej.
 - uwrażliwianie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
 - rozwijanie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług,
 - rozwój oferty kulturalnej adresowanej do osób w podeszłym wieku w celu ich aktywizacji,
 - utworzenie na terenie gminy punktu informacyjnego dla osób niepełnosprawnych umożliwiającego uzyskanie informacji na temat dostępnych form pomocy,
 - podjęcie działań zmierzających do powstania na terenie gminy Dziennego Domu Pomocy Społecznej dla osób starszych.
2. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym:
 - budowa projektów socjalnych promujących integrację społeczną,

- organizowanie czasu wolnego w formie zajęć kulturalnych, rekreacyjnych.
- 3. Wsparcie materialne dla osób samotnych, w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych.
- 4. Tworzenie grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych funkcjonujących na terenie gminy.
- 5. Współpraca z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie systematycznego łamania barier architektonicznych.
- 6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
- 7. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy, w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie, w szczególności od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 4.

Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
3. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia.
6. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.
7. Przeciwdziałanie przemocy domowej i zaniedbaniom – opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Miejską Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zawierającym szczegółowe działania w ww. zakresie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 5.

Wzmacnianie lokalnej społeczności w samodzielnym rozwiązaniu własnych problemów

Cele szczegółowe:

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnych.
2. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów lokalnej społeczności.
3. Inicjowanie współdziałania pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
3. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
4. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy np. poprzez Internet oraz wydawanie informatora lub bezpłatnej wkładki do Gazety Ogrodzienieckiej.
5. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie, w jak najszerszym zakresie, przez organizacje społeczne, kościół katolicki, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
6. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
7. Zwiększenie koordynacji działań organizacji pozarządowych już funkcjonujących na terenie gminy poprzez:
 - systematyczny przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach,
 - regularne spotkania,
 - wymianę doświadczeń.

8. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwanie wolontariuszy do współpracy przy realizacji zadań mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez burmistrza.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,

- saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miejska rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty OPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miejską stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.